

วารสารเมธีวิจัย

Savant Journal of Social Sciences

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา และวรรณกรรม

กำหนดการเผยแพร่

ตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

ที่ปรึกษา

พระอธิการแพร สมมงคล

เจ้าอาวาสวัดป่าชัยวัน

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาวชุติมา ศรีจารุเมธีญาณ

กองบรรณาธิการ

พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต, รศ.ดร.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนดล ภูสีฤทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฟ้าประทาน เต็มขุนทด

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา

อาจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดีร ทุมเมฆ

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.เสกขิม ศิริสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

สำนักงานกองบรรณาธิการ

เลขที่ 555/4 หมู่ที่ 11 ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

มือถือ 080-7506846

จัดรูปเล่ม (Content designed)

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ISSN: XXXX-XXXX (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2567

บทบรรณาธิการ

วารสารเมธีวิจัย (Savant Journal of Social Sciences) ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัย และบทความทางวิชาการที่จะนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) เรื่องละ 3 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในสาขาวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วรรณกรรม นอกจากนี้ ท่านเหล่านี้ยังได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สำหรับวารสารเมธีวิจัย ประจำปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567) ฉบับปฐมฤกษ์ ประกอบด้วยบทความ จำนวน 5 บทความ ซึ่งเป็น **บทความวิจัย จำนวน 2 เรื่อง** ได้แก่ (1) แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2) วัดเจดีย์หลวง : สืบปายะอารามเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ **บทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง** ได้แก่ (1) การบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนา (2) การปฏิรูปองค์กรคณะสงฆ์ไทย และ**บทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 เรื่อง** คือ ทำไมคุยกับคนนี้แล้วรู้สึกดีจัง

ทางวารสารเมธีวิจัย ยินดีต้อนรับนักวิชาการนิสิตและนักศึกษา ที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งหัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอเกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และอื่น ๆ และขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากท้ายวารสารแต่ละฉบับ ซึ่งสามารถส่งในระบบออนไลน์ได้ที่ https://so16.tci-thaijo.org/index.php/SJ_SS กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมากในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งมั่นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้ดียิ่งขึ้นไป

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

บรรณาธิการ

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
Guidelines for Developing Communication Skills to Increase Work Efficiency of Support Personnel School of Law, Khon Kaen University	
กัญญาพัชร อักษรศรี	
Gunypat Aksornsee.....	1
วัดเจติยหลวง : สืบปายะอารามเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่	
Chedi Luang Temple: Various Monastery for Buddhist Tourism in Chiang Mai	
ธนพร เรือนคำ และประทีป พิษทองกลาง	
Tanaporn Ruenkhum and Prateep Peuchthonglang.....	10

บทความวิชาการ

การบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนา	
The Management of Managed by Buddhism	
นรากร ปรีชาวนา	
Narakorn Prichaona.....	29
การปฏิรูปองค์กรคณะสงฆ์ไทย	
Reform of the Thai Sangha Organization	
พระปริยญา แยมศรี	
Phra Parinya Yamsri.....	37

บทวิจารณ์หนังสือ

ทำไมคุยกับคนนี้แล้วรู้สึกดีจัง	
ศศิธรรัตน์ เจริญเวศยางกูร และประทีป พิษทองกลาง	
Sasitronrath Charoenvesyangkul and Prateep Peuchthonglang.....	45

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ.....	52
---	----

แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของ
บุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Guidelines for Developing Communication Skills to Increase Work Efficiency
of Support Personnel School of Law, Khon Kaen University

กัญญาพัชร อักษรศรี

Gunyapat Aksornsee

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University

Corresponding Author, Email: gunyapat1615@gmail.com

Received 28/02/2024 | Revised 05/03/2024 | Accepted 05/03/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะการสื่อสารในปัจจุบันของบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ 2) ศึกษาปัญหา อุปสรรค การสื่อสารของบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรจำนวน 34 คนโดยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรมีทักษะการสื่อสารของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$) บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยการฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.32$) บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.30$) บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$)

คำสำคัญ: การพัฒนา; ทักษะการสื่อสาร; ประสิทธิภาพ

Abstract

The purposes of this research are to: 1) study the current communication skill level of support personnel at the School of Law, Khon Kaen University; and 2) study the problems, obstacles, and communication of support personnel at the school of Law, Khon Kaen University. It is quantitative research. Data were collected from a population of 34

people using a research tool, namely a questionnaire. The data were analyzed using percentages, the mean, and the standard deviation. The research results found that personnel have overall communication skills at a high level ($\mu = 3.78$). Personnel have opinions about obstacles that affect communication efficiency. Overall, it was at a high level ($\mu = 3.69$). Personnel have opinions on ways to develop communication skills through training. Overall, they were at a moderate level ($\mu = 3.32$). Personnel had their opinions about ways to develop communication skills by studying. The overall level was moderate ($\mu = 3.30$). Overall, it was at a high level ($\mu = 3.69$).

Keywords: Development; Communication Skill; Efficiency

บทนำ

การบริหารองค์กรให้สามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ จะต้องอาศัยการวางแผนยุทธศาสตร์ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่มีความชัดเจน เพื่อควบคุมบุคลากรในหน่วยงานให้ปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้เองทรัพยากรมนุษย์ หรือบุคลากรภายในองค์กรถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ดังนั้นบุคลากรภายในองค์กรจึงจำเป็นต้องทักษะในการสื่อสารที่ดีเพื่อที่จะทำให้งานออกมามีประสิทธิภาพมากที่สุด (พัฒนา แสงมณีโคตร, 2561)

การสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้วยการพูด การเขียน หรือการแสดงลักษณะท่าทาง ระหว่างผู้ส่งและผู้รับข่าวสาร เพื่อสร้างเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างบุคลากร และการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการตัดสินใจความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการทำงานร่วมกันของบุคลากร (นิภาพรณ โสพัฒน์, 2562) ทั้งการสื่อสารภายในองค์กรและนอกองค์กร การสื่อสารของมนุษย์เป็นพฤติกรรมซึ่งมีลักษณะสำคัญประการหนึ่ง คือการกำหนดรู้ความหมายร่วมกัน การสื่อสารจะมีประสิทธิผลเพียงใด ผู้สื่อสารต้องมีทักษะในการป้อนกลับข้อมูลเพื่อให้มีอุปสรรคน้อยที่สุด และเพื่อให้ผู้รับสารมีความเข้าใจในข้อมูลที่ได้รับมากที่สุด

เนื่องด้วยฝ่ายสนับสนุนงานวิชาการ คณะนิติศาสตร์นั้น มีภารกิจ คือ การดำเนินการให้ความช่วยเหลือหรือดำเนินการเพื่อประโยชน์ของนักศึกษาภายในคณะ อาทิเช่น ให้คำปรึกษาในเรื่องการลงทะเบียน รับคำร้อง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงเป็นคนกลางในการติดต่อระหว่างอาจารย์และนักศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ทักษะการสื่อสารที่ดี คือ สามารถสื่อสารกับนักศึกษาให้เข้าใจ และรับทราบวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และบุคลากรควรจะต้องมีการเลือกใช้คำพูดที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และสร้างความพึงพอใจในการให้บริการต่าง ๆ รวมไปถึงการรับสาร - ส่งสาร เพื่อส่งเรื่องต่อไปยังอาจารย์ หรือฝ่ายงานอื่น ๆ ดำเนินการต่อที่จะต้องสื่อสารให้ถูกต้อง ครบถ้วน และตรงประเด็น เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงาน นอกจากนี้แล้วทักษะการสื่อสารภายในองค์กร เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในองค์กรก็เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่จะทำให้เกิดความร่วมมือและการประสานงานที่ดีและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ เนื่องจากก่อนที่จะสื่อสารกับคนภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเริ่มจากการพัฒนาทักษะการสื่อสารภายในองค์กรให้ดีขึ้น สอดคล้องกับองค์ประกอบของการสื่อสารที่สำคัญตามแนวคิดของเบอร์โล มี 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่ง

สาร ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร (ณฐอร กิริติลาภิน, 2560) ซึ่ง 4 องค์ประกอบนี้มีความสำคัญต่อการสื่อสาร

ด้วยในปัจจุบันนี้ระบบการให้บริการเพื่อช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษา คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีด้วยกันหลายไม่ว่าจะเป็นช่องทางออนไลน์ สำนักงาน หรือแม้กระทั่งการให้คำปรึกษาผ่านทางโทรศัพท์ ซึ่งเมื่อเทียบจำนวนบุคลากรกับจำนวนนักศึกษานั้น จะเห็นได้ว่าบุคลากรมีจำนวนน้อยกว่านักศึกษาค่อนข้างมาก ซึ่งในการให้คำปรึกษานักศึกษาแต่ละคนนั้นจะใช้เวลาค่อนข้างนาน เพราะบางครั้งนั้นได้มีการสื่อสารและเข้าใจปัญหาไม่ตรงกับนักศึกษา และในบางกรณีอาจจะต้องเจอกับนักศึกษาที่ไม่ค่อยพอใจกับการบริการ หรืออาจใช้คำพูดไม่ค่อยเหมาะสมนัก บางปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษานั้น ทางคณะนิติศาสตร์ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขให้ได้ จนส่งผลให้นักศึกษาเกิดความไม่พอใจในตัวบุคลากร ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมาี้เหตุการณ์ที่ต้องเจอกับนักศึกษาในลักษณะข้างต้นค่อนข้างมาก จนส่งผลให้บุคลากรอาจใช้น้ำเสียงที่ไม่ดีกลับไปบ้าง จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาต่อไปว่าบุคลากรจะมีวิธีอย่างไรในการพูด การสื่อสารให้นักศึกษาเข้าใจ หรือในกรณีที่ต้องส่งเรื่องต่อไปยังฝ่ายงานอื่น ๆ บุคลากรจะมีวิธีการประสานงานและสื่อสารอย่างไรให้ทุกฝ่ายเข้าใจและรับทราบปัญหาได้ตรงกัน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้เองจึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญ และมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อศึกษาระดับทักษะการสื่อสาร ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารให้สามารถรับมือได้กับทุกสถานการณ์ที่อาจจะต้องเจอในอนาคต โดยผลของการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ด้านการพัฒนาทักษะการสื่อสารของบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการทำงานในอนาคตได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการสื่อสารของบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการสื่อสารของบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 34 คน แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กลุ่ม/งาน	จำนวน (คน)
กลุ่มภารกิจด้านการบริหารจัดการ	20
กลุ่มภารกิจด้านวิชาการและวิจัย	14
รวม	34

โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้จำนวนประชากรทั้งหมด 34 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยสร้างตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้อคำถามที่ให้เลือกเติมเครื่องหมาย (✓) หน้ากลุ่มข้อความที่กำหนดให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริง ประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นคำถามที่ประยุกต์มาจากงานวิจัยของ เบญจวรรณ นิवासานนท์ (2552) ใช้ข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งดัดแปลงมาจากส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1)

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นเพิ่มเติม เรื่องอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาทักษะการสื่อสาร

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยก่อนนำไปใช้ด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามหรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence) (นิภาพรณ เจนสันติกุล, 2565)ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 1.00

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังประชากรที่จะศึกษาและติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจาก บุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่บุคลากรเพื่อให้เข้าใจถึงแนวทางในการตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปดำเนินการเก็บข้อมูล

3.3 ติดตามผลและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

3.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้อง หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

4. การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลคำถามเกี่ยวกับ อุปสรรค การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล โดยมีการแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ช่วงห่างของค่าเฉลี่ย} &= \frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนน้อยสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.8\end{aligned}$$

ซึ่งแปลผลแต่ละระดับค่าคะแนนตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1997) ดังนี้
คะแนนเฉลี่ย 4.20 - 5.00 หมายถึง มีทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.40 - 4.19 หมายถึง มีทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.60 - 3.39 หมายถึง มีทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.80 - 2.59 หมายถึง มีทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.79 หมายถึง มีทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า บุคลากรมีทักษะการสื่อสารของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับทักษะมากที่สุด คือ ข้อที่ 2 ความสามารถในการรับรู้ ตีความ รวมถึงสามารถทำความเข้าใจกับสารที่ได้รับมาอย่างครบถ้วนและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$) ข้อที่ 4 ความสามารถในการรับมือ และชี้แนะแนวทาง ในสถานการณ์ที่ผู้รับสารไม่เข้าใจในสารที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$) และ ข้อที่ 5 ความสามารถในการใช้เหตุผล และคำพูดที่เป็นกลางในการสื่อสาร ไม่เอนเอียงต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$) รองลงมา ข้อที่ 1 ความสามารถในการใช้ภาษา มีความเหมาะสม ถูกต้อง และเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.76$) และน้อยที่สุด ข้อที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจในสารที่ต้องการจะสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.74$)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความ

คิดเห็นมากที่สุด คือ ข้อที่ 7 การที่ผู้รับสารและผู้ส่งสารตีความหมายของสารที่ได้รับแตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$) และข้อที่ 8 การส่งสารในเวลาที่เหมาะสมมากเกินไปทำให้ผู้รับสารมีเวลาไม่พอที่จะอ่านและตีความสารได้อย่างถี่ถ้วนและถูกต้องมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$) รองลงมา ข้อที่ 6 การใช้ภาษาหรือคำที่คลุมเครือ มีหลายความหมาย ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารของท่าน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.76$) และน้อยที่สุด ข้อที่ 9 ผู้ที่มีสถานภาพระดับต่างกันระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาทำให้การสื่อสารไม่มีประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.35$)

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าบุคลากรมีทักษะการสื่อสารของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับทักษะมากที่สุด คือ ข้อที่ 2 ความสามารถในการรับรู้ ตีความ รวมถึงสามารถทำความเข้าใจกับสารที่ได้รับมาอย่างครบถ้วนและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$) ข้อที่ 4 ความสามารถในการรับมือและชี้แนะแนวทาง ในสถานการณ์ที่ผู้รับสารไม่เข้าใจในสารที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$) และข้อที่ 5 ความสามารถในการใช้เหตุผล และคำพูดที่เป็นกลางในการสื่อสาร ไม่เอนเอียงต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$) รองลงมา ข้อที่ 1 ความสามารถในการใช้ภาษา มีความเหมาะสม ถูกต้อง และเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.76$) และน้อยที่สุด ข้อที่ 3 ความรู้ความเข้าใจ ในสารที่ต้องการจะสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.74$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนิสสาร เศรษฐวรานกูร (2549) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นอยู่กับหลักสำคัญ 7 ประการของการสื่อสาร คือ ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (Context) ภาษาคำพูด และท่าทางที่เหมาะสม เนื้อหาสาระ (Context) ความต่อเนื่องและอยู่กับร่องกับรอย (Continuity and Consistency) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ความสามารถของผู้รับสาร (Capability of Audience) และความแจ่มชัดของการสื่อสาร (Clarity) การสื่อสารควรใช้ถ้อยคำที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารได้แก่ ผู้ส่งสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ซึ่งแต่ละตัวเป็นสิ่งที่ชี้ถึงการเพิ่ม หรือการลดประสิทธิภาพของการสื่อสาร เพราะแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน นั่นคือหากผู้ส่งสารเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร แต่ช่องทางการสื่อสารด้อยคุณภาพ หรือผู้รับสารขาดประสิทธิภาพในการสื่อสาร พฤติกรรมการสื่อสารย่อมด้อยประสิทธิภาพ ดังนั้นทุกองค์ประกอบในการสื่อสารย่อมมีความสำคัญ และสัมพันธ์กับการสื่อสารจึงจะเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด

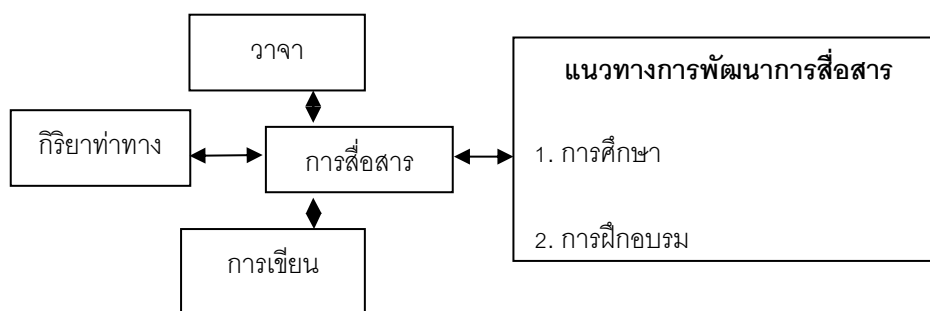
2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด คือ ข้อที่ 7 การที่ผู้รับสารและผู้ส่งสารตีความหมายของสารที่ได้รับแตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$) และข้อที่ 8 การส่งสารในเวลาที่เหมาะสมมากเกินไปทำให้ผู้รับสารมีเวลาไม่พอที่จะอ่านและตีความสารได้อย่างถี่ถ้วนและถูกต้องมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$) รองลงมา ข้อที่ 6 การใช้ภาษาหรือคำที่คลุมเครือ มีหลายความหมาย ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารของท่าน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.76$) และน้อยที่สุด ข้อที่ 9 ผู้ที่มีสถานภาพระดับต่างกันระหว่าง

ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาทำให้การสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.35$) จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัสโนม ศิริรัตน์ (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาการติดต่อสื่อสารของบุคลากรในองค์กร กรณีศึกษา สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ บุคลากรหอสมุดกลาง จำนวน 92 คน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีปัญหาการติดต่อสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปน้อยพบว่า ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร ผู้รับข่าวสาร ช่องทางการสื่อสารและตัวข่าวสารตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกษราภรณ์ งามสุวรรณฉาย, ชูติระ ระบอบ และพิษณุ วรรณกุล (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการสื่อสารของพนักงานบริษัทผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้าข้ามแดน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่าปัญหาทักษะการสื่อสารของพนักงานบริษัทผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้าข้ามแดน โดยภาพรวม ระดับของปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัญหาทักษะการสื่อสารของพนักงานบริษัทผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้าข้ามแดน ในส่วนของผู้ส่งสารมากที่สุด ผู้ส่งสาร ขาดทักษะในการสื่อสาร เช่น ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารทั้งคำพูดและ ทำทางการเขียนไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมกับผู้รับสาร ดังนั้นการสื่อสารที่ดีควรมีองค์ประกอบของการสื่อสารที่สำคัญตามแนวคิดของเบอร์โล ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร (ณฐอร กิริติลาภิน, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัป รัตนันท์ หนองใหญ่ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการสื่อสารภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการ เปิดรับข่าวสารของพนักงาน กรณีศึกษา โรงแรม เดอะชายน์แอลด์วิลล่า ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรด้านการสื่อสารแบบแนวนอนมีอิทธิพลโดยตรง ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร รองลงมาการสื่อสารแบบแนวทแยง และการสื่อสารแบบล่างขึ้นบน ตามลำดับ โดยการสื่อสารแบบแนวนอนจะส่งผลให้การสื่อสารมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สามารถลดขั้นตอนในการประสานงานตามแผนก ต่าง ๆ ได้ รวมถึงงานวิจัยนี้ยังมีสอดคล้องกับงานวิจัยของกษิณภัทร เศรษฐอุปการ และอัมพน ห่อนาค (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท โยง สีน สาน คอนสตรัคชั่น จำกัด พบว่า การสื่อสารในองค์กรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นอย่างยิ่ง ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร และด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และด้านค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน การสื่อสารในองค์กรด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท โยง สีน สาน คอนสตรัคชั่น จำกัด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งองค์กรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดระบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้กับพนักงานได้ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรให้ความสำคัญกับลักษณะการไหลเวียนของข่าวสารในองค์กร วิธีการสื่อสารในองค์กร ประกอบด้วย การสื่อสารด้วยวาจา (ภาษาพูด) คือ การพูดที่เป็นประโยชน์จึงหะจะโคน น้ำเสียงมีทั้งเบาและค่อย มีความเร็วหรือช้าของการพูด การสื่อสารด้วยกิริยาท่าทาง (ภาษากาย) เช่น การกลอกตา การจ้องตา การพยักหน้า การก้มโค้งการแสดงออกทางสีหน้า การสัมผัส และการใช้มือ และการ

สื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร โดยมุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาจากการศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสรุปดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

บทสรุป

บุคลากรมีทักษะการสื่อสารของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด คือ ข้อที่ 7 การที่ผู้รับสารและผู้ส่งสารตีความหมายของสารที่ได้รับแตกต่างกัน ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$) และข้อที่ 8 การส่งสารในเวลาที่กระชั้นชิดมากเกินไปทำให้ผู้รับสารมีเวลาไม่พอที่จะอ่านและตีความสารได้อย่างถ่องแท้และถูกต้องมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$) ดังนั้นคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นควรจัดอุปสรรคด้านการสื่อสาร บุคลากรควรมีการใช้ถ้อยคำที่ชัดเจน และเข้าใจง่าย พิจารณาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ซึ่งแต่ละปัจจัยเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการเพิ่ม หรือการลดประสิทธิภาพของการสื่อสาร เพราะแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการฝึกอบรม ได้แก่ 1.1) ผู้บริหารคณะนิติศาสตร์ ควรมีการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมแก่บุคลากรใหม่ที่จะเข้ามาทำงาน เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องภาระงานร่วมกัน และเพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กร 1.2) ควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารอย่างน้อยคนละ 1 ครั้ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงาน เช่น หลักสูตรสร้างพลังการสื่อสาร และจิตใจผู้อื่น หลักสูตรฝึกอบรม ทักษะการสื่อสารภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

2. ด้านการศึกษา ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ ควรมีการจัดงบประมาณสนับสนุนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อส่งเสริมการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นให้แก่บุคลากร เป็นการเพิ่มพูนคุณวุฒิ และส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตำแหน่งงาน และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

3. ด้านการพัฒนา ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ ควรมีการสำรวจความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสในการพัฒนาทักษะของตนเอง เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

คณะนิติศาสตร์ สามารถนำข้อมูลระดับทักษะการสื่อสารในปัจจุบันของบุคลากรสายสนับสนุน ข้อมูลปัญหา อุปสรรค ของทักษะการสื่อสารของบุคลากรสายสนับสนุน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารของบุคลากรที่เหมาะสมเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้การสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้การสื่อสารยังไม่มีประสิทธิภาพ และสามารถเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม โดยรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลหลากหลาย และมีความละเอียดมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกษมภัทร เศรษฐอุปการ และอัมพน ห่อนาค. (2566). การสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท โฮง สีน ซาน คอนสตรัคชั่น จำกัด. *Journal of Modern Learning Development*. 8(3): 178-188.
- เกษราภรณ์ งามสุวรรณฉาย, ชุตริระ ระบอบ และพิษณุ วรรณกุล. (2564). การพัฒนาทักษะการสื่อสารของพนักงานบริษัทผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้าข้ามแดน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*. 18(2): 14-26.
- จรัสโณม ศิริรัตน์. (2558). ปัญหาการติดต่อสื่อสารของบุคลากรในองค์กร กรณีศึกษา สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. โครงการวิจัยสถาบัน: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณฐอร กิตติลาภิน. (2560). รูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กร กรณีศึกษา โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์กรมมหาชน). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2565). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิภาพรณ โสพัฒน์. (2562). วิธีการสื่อสารในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*. 1(3): 23-30.
- นิสากร เศรษฐวรานุ. (2549). การศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรกรณีศึกษา บริษัทมิตรชัย สมิโตโม อินชัวร์รันส์ จำกัด สาขาประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตบัณฑิต: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เบญจวรรณ นิवासานนท์. (2552). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พัฒนา แสงมณีโคตร. (2561). หลักการของการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ยุคใหม่. *Journal of Modern Learning Development*. 3(2): 1-15.
- รัฐนันท์ หนองใหญ่. (2558). ปัจจัยการสื่อสารภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารของพนักงาน กรณีศึกษา โรงแรม เดอะชาयน์แอลดีวิลล่า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Best, W. J. (1997). *Research in Education*. Boston MA.: Allyn and Bacon.

วัดเจดีย์หลวง : สัปปายะอารามเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ Chedi Luang Temple: Various Monastery for Buddhist Tourism in Chiang Mai

ธนพร เรือนคำ¹ และประทีป พิษทองกลาง²

Tanaporn Ruenkhum¹ and Prateep Peuchthonglang²

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

¹Mahamakut Wittayalai University, Lanna Campus

E-mail: kruair9@gmail.com ; ORCID: 0000-0003-4508-4204

²คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

²Faculty of Business Administration and Arts, Rajamangala University of Technology Lanna

²Corresponding author e-mail: Chaijaipra@rmutl.ac.th; ORCID: 0000-0001-9000-2090

Received 15/02/2024 | Revised 04/03/2024 | Accepted 04/03/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

วัดเจดีย์หลวง หรือ โชติการามวิหาร ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมื่อปีพุทธศักราช 1934 พระเจ้าแสนเมืองมาทรงสถาปนาวัดเจดีย์หลวง และสร้างพระเจดีย์หลวงเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้พญากือนา พระราชบิดา แต่สร้างไม่เสร็จ พระนางเจ้าติโลกราชราชเทวี พระมเหสีของพญาเมืองมา ก่อสร้างต่อจนแล้วเสร็จ ในรัชสมัยพญาสามฝั่งแกน เรียกว่า “กุ่หลวง” มีการปฏิสังขรณ์ ปิดทองภายในซุ้มจระนม สร้างหอพระแก้ว และอัญเชิญพระแก้วมรกตลงมาประดิษฐาน สร้างมหาวิหาร ในที่สุดเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในปีพุทธศักราช 2088 ยอดพระเจดีย์หลวงก็พังทลายลงมา จนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและกลายเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติในปัจจุบัน วัดเจดีย์หลวงนอกจากมีโบราณสถานและเป็นวัดที่สำคัญในเชียงใหม่แล้ว ยังเป็นที่จารึกจำพรรษาของพระปาสายกรรมฐานฝ่ายธรรมยุติกนิกายหลายรูป เช่น หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เป็นต้น บทความนี้จะนำเสนออัตลักษณ์ จุดเด่นของโบราณสถานสำคัญของวัดเจดีย์หลวงรวิหาร รวมถึงสถานที่ที่มีความสัมพันธ์กับพระปาสายกรรมฐานที่มาจำพรรษาในอารามแห่งนี้ โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องสัปปายะ 7 มาอธิบายเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาอารามเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาตามหลักสัปปายะในจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

คำสำคัญ: วัดเจดีย์หลวง, สัปปายะอาราม, เชียงใหม่, การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

Abstract

Wat Chedi Luang or ChotikaramViharn according to historical evidence in the year 1934, King San Mueang Ma established Wat Chedi Luang and built the Chedi Luang to dedicate the charity to Phaya Kue Na; his father but not finished. Queen Tilokjuda

ratchathewi, the wife of Phaya Muang Ma continued construction until completed. During the reign of Phaya Sam Fang Gan called "Ku Luang" has been restored gilding inside the Charanam arch and build a sanctuary for the emerald Buddha to enshrine. In 2088, a great earthquake occurred, the top of the Chedi Luang has collapsed. It becomes a distinctive identity and has become a draw to the attention of tourists both Thai and foreign until now. Wat Chedi Luang, in addition to having an ancient site and an important temple in Chiang Mai. It is also a place of pilgrimage for many religious monks, such as Luang Pu Man Phuritatto, etc. This article will present an identity, highlights of important archaeological sites of Wat Chedi Luang Worawihan. Including a place that is related to the meditation forest that came to stay in this monastery by using the conceptual framework of Sappaya 7 to propose the development of monasteries for Buddhist tourism based on Sappaya in Chiang Mai Province.

Keywords: Wat Chedi Luang, Various Monastery, Chiang Mai, Buddhist Tourism

บทนำ

แหล่งท่องเที่ยวตามตำนานพระเจ้าเลียบโลกในจังหวัดเชียงใหม่ วัดเจดีย์หลวง เป็นวัดหนึ่งในจำนวน 8 วัดที่มีชื่ออยู่ในพุทธทำนายตามคัมภีร์ใบลานพระเจ้าเลียบโลก ฉบับวัดกุคำ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการคัดลอกไว้เป็นภาษาล้านนา มีความยาว 12 ผูก หรือ 12 กัณฑ์ และในผูกที่ 9 มีการกล่าวถึงคำทำนายของพระพุทธเจ้าว่าที่แห่งนี้เป็นสมัยที่พระองค์เสด็จประทับใต้ต้นไม้ต้นหนึ่ง กตัญญู ชูขึ้น (2525) กล่าวไว้ว่าพระองค์ทำนายว่าต่อไปจะเป็นมหานคร คือเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน และภายภาคหน้าพระพุทธศาสนาจะรุ่งเรือง จะเกิดมหาอาราม 8 แห่ง ได้แก่ บุปผาราม (วัดสวนดอก) เวฬุวันอาราม (วัดกุเต้า) วัดบุพพาราม อโศการาม (วัดป่าแดง) พิชาราม (วัดศรีเกิด) สังฆาอาราม (วัดเชียงใหม่) นันทอาราม (วัดนันทา) และโชติการาม (วัดเจดีย์หลวง)

จะเห็นได้ว่าวัดเจดีย์หลวงมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าตั้งแต่สมัยพุทธกาล และมีศาสนสถานที่น่าสนใจหลายอย่างที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ เช่น พระธาตุเจดีย์หลวง พระวิหารหลวง พระอัฐฐารส (พระประธานในพระวิหารหลวง) วิหารเสาอินทขิล (เสากลางเมืองเชียงใหม่) วิหารหลวงปู่มั่น วิหารจตุรมุขบูรพาจารย์ บ่อเปิง พระมหาสังกัจจายนะ กุฎภัณฑ์ และวิหารพระพุทธไสยาสน์ หรือพระนอน หอธรรมและพิพิธภัณฑ์วัดเจดีย์หลวง ยิ่งไปกว่านั้นภายในวัดยังมีพระเถรมาพักอาศัยจำนวนมากจากทุกสารทิศ ขมรมกัลยาณธรรม (2549)กล่าวว่า โดยมีหลวงปู่มั่น อดีตเจ้าอาวาสที่เป็นพระปาสายกรรมฐานมาวางรากฐานคณะธรรมยุตในเชียงใหม่ เนื่องจากสมัยก่อนที่หลวงปู่มั่นจะมาเป็นเจ้าอาวาสที่วัดนี้ ท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจันโท จันทร) วัดบรมนิวาส ได้ปรับปรุงวัดเจดีย์หลวงซึ่งเป็นวัดร้างขึ้นเป็นวัดธรรมยุตแห่งแรกในภาคเหนือ และได้เชิญหลวงปู่มั่นมาเป็นเจ้าอาวาสเนื่องจากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ เจริญกรรมฐาน เพราะเดิมพระทางนี้ไม่ค่อยมีวินัย มีการฉ้อฉลในยามวิกาลและถือว่าไม่เป็นการผิดวินัย จึงอยากให้หลวงปู่มั่นมาดูแลและปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง แนะนำพระเถรและฆราวาสบำเพ็ญภาวนา แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จเนื่องจากไม่ค่อยมีใครสนใจ หลวงปู่มั่นจึงคิดว่าเป็นการเสียเวลา การเวลาว่างเลยไปอย่างเปล่าประโยชน์เพราะว่าการจะทำอะไรนั้นควรทำให้ถูกกาลเทศะ ถูกที่ถูกเวลาจึงจะได้ประโยชน์ ท่านจึงลาออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสวัด และออกเดิน

จุดคงในป่าแถบภาคเหนือเป็นเวลาถึง 12 ปี มีลูกศิษย์ทางภาคอีสานมากมายเดินทางมาหาท่านเพราะศรัทธาในตัวท่าน แต่เวลาล่วงเลยไปนานหลวงปู่มนักรู้สึกว่าทางภาคเหนือมีคนสนใจปฏิบัติธรรมมากไม่เท่าภาคอีสาน ท่านจึงตัดสินใจกลับภาคอีสานเพื่อที่จะได้โปรดลูกศิษย์ทางภาคอีสานที่มีความสนใจจริงจังกันเป็นจำนวนมากซึ่งจะได้ประโยชน์มากกว่า ตลอดระยะเวลา 12 ปี ที่หลวงปู่ได้จุดคงไปพำนักยังสถานที่ต่างๆ ต่อมาได้มีการจัดตั้งเป็นวัดป่าสายกรรมฐาน ซึ่งเหตุนี้รวมถึงวัดเจดีย์หลวงที่ท่านเคยมาเป็นเจ้าอาวาสด้วยก็ได้ เพราะปัจจุบันภายในวัดก็มีพระเถระมากมายสายธรรมยุตมาพักอาศัยอยู่ อาจสืบเชื้อสายมาจากลูกศิษย์หลวงปู่มนั (ปฐม นิคมานนธ์ และภัทรา นิคมานนธ์, 2552)

บทความวิชาการนี้จะนำเสนอ ความน่าสนใจของวัดเจดีย์หลวงที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และพระพุทธศาสนาตามประวัติความเป็นมาของวัดอันยาวนาน สถาปัตยกรรมสำคัญๆในวัดมีมากมาย และพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งพำนักของพระป่าสายกรรมฐาน ซึ่งวัดเจดีย์หลวงมีรากฐานเดิมที่มีพระป่าสายกรรมฐานเคยมาพำนักอยู่ก่อนแล้วคือ หลวงปู่มนั ซึ่งจักได้นำจริยวัตรของท่านมาเป็นแบบอย่างให้แก่สาธุชนรุ่นหลังต่อไป เพื่อเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาทั้งทางโลกและทางธรรมให้อยู่เจริญรุ่งเรืองคู่เมืองเชียงใหม่สืบต่อไปอย่างยั่งยืน

วัดเจดีย์หลวงในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลก

วัดเจดีย์หลวง เป็นพระอารามหลวงในจังหวัดเชียงใหม่ มีชื่อเรียกหลายชื่อ ได้แก่ ราชกุฎาคาร วัดโชติการาม สร้างขึ้นในรัชสมัยพญาแสนเมืองมา พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 7 แห่งราชวงศ์มังราย ไม่ปรากฏปีที่สร้างแน่ชัด สันนิษฐานว่าวัดแห่งนี้จะสร้างในปี พ.ศ. 1928 - 1945 และมีการบูรณะมาหลายสมัย โดยเฉพาะพระเจดีย์ ที่ปัจจุบันมีขนาดความกว้างด้านละ 60 เมตร เป็นองค์พระเจดีย์ที่มีความสำคัญอีกองค์หนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งแต่เดิมถือว่าเป็นศูนย์กลางทางการปกครองของอาณาจักรล้านนา ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 103 ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ภายในวัดประมาณ 32 ไร่ 1 งาน 27 ตารางวา เป็นวัดประเภทพระอารามหลวง (ส.กวีวัฒน์, 2563) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นจุดสำคัญที่นักท่องเที่ยวสังเกตเห็นได้ชัดเจนเวลามองมุมสูง จะเห็นเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ที่มีสภาพพังทลายไปเกือบครึ่งหนึ่งตั้งแต่สมัยเกิดแผ่นดินไหว ในปีพ.ศ. 2088 เหลือให้เห็นเป็นลักษณะเจดีย์ที่ไม่สมบูรณ์ซึ่งกลายเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของวัดเจดีย์หลวงมาจนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลาหลายร้อยปี จากลักษณะโดดเด่นขององค์พระเจดีย์หลวงที่เหลือให้เห็นเป็นซากปรักหักพังยังทำให้นักท่องเที่ยวสนใจในประวัติความเป็นมาของวัดมากขึ้น

ภาพที่ 1 แผนผังในอดีต

ที่มา : ส.กวีวัฒน์ (2563)

ภาพที่ 2 แผนผังปัจจุบัน

ที่มา : ส.กวีวัฒน์ (2563)

วัดเจดีย์หลวง มีการบูรณะมาหลายสมัย พระเจ้าแสนเมืองมาซึ่งเป็นโอรสของพญาเกือนา ขณะที่มีพระชนมายุ 39 ปี พระองค์โปรดให้สร้างพระเจดีย์หลวงกลางเมืองเชียงใหม่ แต่ยังไม่ทันแล้วเสร็จก็สวรรคต พระราชินีผู้เป็นอัครมเหสีของพระองค์ ได้โปรดให้สร้างต่อจนแล้วเสร็จปี พ.ศ. 2055 พระเมืงแก้ว พร้อมด้วยชาวเมืองทั้งหลาย เอาเงินมาทำกำแพงล้อมพระธาตุเจดีย์หลวง 3 ชั้นได้เงิน 254 กิโลกรัม จากนั้นจึงได้เอาเงินมาแลกเป็นทองคำจำนวน 30 กิโลกรัม แล้วแผ่เป็นแผ่นที่บ่มองค์พระธาตุเจดีย์หลวง เมื่อรวมกับทองคำที่หุ้มองค์พระเจดีย์หลวงอยู่เดิม ได้นำหนักทองคำถึง 2,382.517 กิโลกรัม ประมาณปี พ.ศ. 2088 สมัยพระนางจिरประภามหาเทวี ได้เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ จึงทำให้ยอดพระเจดีย์หลวงหักพังหลายลงมา พระเจดีย์หลวงนั้น ถือเป็นเจดีย์โบราณที่มีชื่อเสียงที่นับว่าสูงและใหญ่ที่สุดในล้านนา แต่เดิมสูงถึง 90 เมตร แต่เกิดหักพังจากแผ่นดินไหวในสมัยพระนางเจ้าจिरประภามหาเทวี ปัจจุบันความสูงเหลือ 42 เมตร เป็นสถาปัตยกรรมล้านนาผสมโลหะปราสาทแบบลังกาทรงเจดีย์แบบพุกาม โดยมีช้างค้ำปูนปั้นรอบองค์ 28 เชือก และเคยเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกตนานถึง 79 ปีอีกด้วย (เสียรชาย อักษรดิษฐ์, 2545)

ภาพที่ 3 พระธาตุเจดีย์หลวงในอดีต

ที่มา : ส.กวีวัฒน์ (2563)

ภาพที่ 4 พระธาตุเจดีย์หลวงปัจจุบัน

ที่มา : ผู้เขียน (2566)

หลังจากนั้นพระเจดีย์หลวงจึงถูกทิ้งให้ร้างมานานกว่า 400 ปี กระทั่งปี พ.ศ. 2423 พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 7 ได้รื้อพระวิหารหลังเก่าและสร้างวิหารหลวงขึ้นใหม่ด้วยไม้ทั้งหลังช่วงปี พ.ศ. 2471-2481 สมัยพลตรีเจ้าแก้ววรรณ รัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์สุดท้าย ถือได้ว่าเป็นทศวรรษแห่งการบูรณะครั้งสำคัญของวัดพระเจดีย์หลวง ได้มีการรื้อถอนสิ่งปรักหักพัง แล้ววางป่าที่ขึ้นปกคลุมออก แล้วสร้างเสริมเสนาสนะขึ้นใหม่ให้เป็นวัดสมบูรณ์แบบ ในเวลาต่อมาพระเจดีย์หลวงได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่โดยกรมศิลปากร เมื่อพ.ศ. 2533 ใช้งบประมาณในการบูรณะถึง 35 ล้านบาท แล้วเสร็จเมื่อพ.ศ. 2535 แต่เดิมวัดเจดีย์หลวง ชื่อ “โชติการามวิหาร” แปลว่า พระอารามที่มีแต่ความรุ่งเรืองสว่างไสว เนื่องจากเป็นสถานที่บรรจุพระเกศาธาตุ และพระธาตุของพระพุทธเจ้า มีเรื่องเล่าต่อกันมาว่า ในกาลครั้งหนึ่งเมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชส่งสมณะทูต 8 รูป ภายใต้การนำพระโสณะ และ พระอุตตะระ เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตสุวรรณภูมิ รวมทั้งภูมิภาคนี้ด้วย ได้นำเอาพระบรมธาตุมาบรรจุไว้ในองค์เจดีย์องค์เล็กสูง 3 ศอก ที่สร้างขึ้นบริเวณที่ตั้งของพระธาตุเจดีย์หลวงในปัจจุบัน ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดเจดีย์หลวง” เนื่องจากในภาษาเหนือ “หลวง” แปลว่า “ใหญ่” หมายถึง พระธาตุเจดีย์ที่มีขนาดใหญ่ ศาสนสถานภายในวัดเจดีย์หลวงมีหลายอย่าง เช่น

1) **พระธาตุเจดีย์หลวง** สร้างขึ้นในรัชกาลพระเจ้าแสนเมืองมากษัตริย์องค์ที่ 7 แห่งราชวงศ์มังราย (พ.ศ.1913-1954) ต่อมาพระยาดีโลกราชโปรดให้ช่างขยายเจดีย์ให้สูงและกว้างกว่าเดิม แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2024 ถือเป็นเจดีย์โบราณที่มีชื่อเสียงที่นับว่าสูงและใหญ่ที่สุดในล้านนา แต่เดิมสูงถึง 90 เมตร แต่เกิดหักพังจากแผ่นดินไหวในสมัยพระนางเจ้าจิริประภามหาเทวี ทำให้ยอดเจดีย์หักโค่นลง ปัจจุบันเจดีย์มีความสูงคงเหลือเพียง 42 เมตร ฐานกว้างด้านละ 60 เมตร ช้างรอบพระธาตุเจดีย์หลวง เป็นสถาปัตยกรรมล้านนาผสมโลหะปราสาทแบบลังกาทรงเจดีย์แบบพุกาม โดยมีช้างค้ำปูนปั้นรอบองค์ 28 เชือก และอัญเชิญพระแก้วมรกตมาประดิษฐานระหว่าง พ.ศ.2011-2091 เคยเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกตนานถึง 79 ปี

ภาพที่ 5 พระธาตุเจดีย์หลวงและรูปแบบสันนิษฐานภาพ 3 มิติ
ที่มา : ผู้เขียน (2566)

2) **เสาอินทขิล และวิหารเสาอินทขิล** เสาอินทขิลนั้นถือเป็นเสาหลักเมืองของชาวล้านนา เป็นเสาอิฐถือปูนสูง 1.35 เมตร ตั้งอยู่ในวิหารเสาอินทขิล ตัววิหารก่ออิฐถือปูนทรงมณฑปจตุรมุข มุงแป้นเกร็ด

ระดับข้อฟ้าใบระกา (สำหรับผู้หญิงห้ามขึ้นวิหาร สามารถสักการะเสาอินทขิลได้เฉพาะด้านนอกวิหารเท่านั้น)

ภาพที่ 6 วิหารเสาอินทขิล

ที่มา : ผู้เขียน (2566)

3) พระอัฐฐารส แปลว่า พระสิบแปด หมายถึง พุทธธรรม 18 ประการ อันเป็นพระคุณสมบัติเฉพาะพระองค์ ไม่ได้หมายความว่าพระพุทธรูป 18 คอก เป็นพระปางห้ามญาติ องค์หล่อสำริด ปิดทองคำเปลว พระประธานภายในพระวิหารหลวงสูง 16 คอก 23 เซนติเมตร หรือ สูงเท่ากับ 8.13 เมตร เคียงด้วยพระโมคคัลลานะและพระสาวิตรี ด้านหน้ายังมีองค์พระเจ้าแสนล้าน ศิลปะทรงเครื่องล้านนาเนื้อสำริดผสมเงิน พระเกศโมลีทองคำแท้ ประดับอัญมณีแท้ขนาดหน้าตัก 29 นิ้ว

ภาพที่ 7 พระอัฐฐารส (พระประธานในพระวิหารหลวง)

ที่มา : ผู้เขียน (2566)

4) พระวิหารหลวง เจ้าคุณอุบาลีคุณปรมาจารย์ (สิริจันทะเถระ) และเจ้าแก้ววันวรรฐเป็นผู้สร้างขึ้น ในปี พ.ศ. 2471 หน้าประตูทางเข้าวิหารมีบันไดนาคเลื้อย ใช้หางเกี่ยวกระหวัดขึ้นไปเป็นซุ้มประตูวิหาร นาคคู่นี้เป็นฝีมือเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่เดิม ได้ชื่อว่าเป็นนาคที่สวยงามที่สุด ภายในของวิหารมีพระอัฐฐารสเป็นพระประธาน พระนางติโลกะจุฑาราชมารดาของพญาติโลกราชโปรดเกล้าให้หล่อขึ้น เมื่อ พ.ศ. 1954 สมัยรัชกาลที่ 5 ใช้วิหารวัดเจติยหลวงเป็นที่ทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สังจาย แทนการใช้ที่วิหารวัดเชียงมั่น

ภาพที่ 8 พระวิหารหลวง
ที่มา : ผู้เขียน (2566)

5) **ต้นยางใหญ่** ต้นยางนาไม้หมากเมืองอายุกว่า 200 ปี มี 3 ต้น ต้นแรกที่ใหญ่ที่สุด อยู่ระหว่างวิหารอินทิลและศาลพญายักษ์ราชผู้เฝ้าวิหาร ต้นที่ 2 อยู่ใกล้ประตูทางเข้าทิศใต้ติดกำแพงวัด และต้นสุดท้ายอยู่ทางตะวันตกของประเจดีย์ ปกป้องโดยพระเจ้ากาวิละ เพื่อเป็นไม้หมากเมืองที่ย้ายจากเวียงป่าซาง เมื่อครั้งย้ายเสนาอินทิลจากวัดสะดือเมืองมา ให้เป็นต้นไม้คู่เสนาอินทิลตามตำนาน

ภาพที่ 9 ต้นยางใหญ่
ที่มา : ผู้เขียน (2566)

6) **วิหารจตุรมุขบูรพาจารย์** อยู่ถัดจากวิหารหลวงปู้ม้น ภูริทัตโต เป็นปูชนียสถานประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ อัฐิธาตุพระสงฆ์สุปฏิปันโน สายหลวงปู้ม้น ภูริทัตโต วิหารจตุรมุขบูรพาจารย์สร้างไว้เคียงคู่กับวิหารบูรพาจารย์หลวงปู้ม้น หันหน้าสู่ทิศตะวันออก มีบันไดทอดลงสู่ลานประทักษิณด้านทิศตะวันตกองค์พระธาตุเจดีย์หลวง ได้ทำการฉลองสมโภชถวายเป็นสมบัติพระศาสนาในวันที่ 13-14 มกราคม พ.ศ.2549

ภาพที่ 10 วิหารจัตรมุขบูรพาจารย์
ที่มา : ผู้เขียน (2566)

7) วิหารหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่ประดิษฐานบุษบกบรรจุอัฐิธาตุพินกรรมและรูปเหมือนจำลองเท่าองค์จริงของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เป็นสถาปัตยกรรมสกุลช่างล้านนา สมัยพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 6 จำลองแบบมาจากวัดตันเกว่น หรือวัดอินทราวาส ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีพระธรรมวิสุทธิมงคล หลวงตามหาบัว วางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

ภาพที่ 11 วิหารหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต
ที่มา : ผู้เขียน (2566)

8) พระอุโบสถหลังเก่า กว้าง 8.95 เมตร ยาว 20.33 เมตร เป็นสถาปัตยกรรมแบบล้านนา สร้างเมื่อ พ.ศ. 2426 ปฏิสังขรณ์เมื่อ พ.ศ. 2491 ได้รับการปฏิสังขรณ์และยกช่อฟ้าใบระกาเก่าที่ซ่อมใหม่เพื่อการอนุรักษ์เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2540 เลิกใช้เมื่อปี พ.ศ. 2518 เมื่อได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแห่งใหม่ ณ พระวิหารหลวง เป็นพระอุโบสถแทน ซึ่งได้ผูกพัทธสีมาฝังลูกนิมิตเมื่อปี พ.ศ. 2522

ภาพที่ 12 พระอุโบสถหลังเก่า

ที่มา : ผู้เขียน (2566)

จากการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าวัดเจดีย์หลวงมีศาสนสถานหลายอย่างให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมมีมากมายให้ได้ชมและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการแสวงบุญและพักผ่อนหย่อนใจ มีความเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา มีเอกลักษณ์โดดเด่นเหมาะแก่การพัฒนาให้เป็นวัดที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางศาสนาต่อไปอย่างยั่งยืน

วัดเจดีย์หลวงแหล่งพำนักของพระปาสายกรรมฐาน

หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต ถือว่าเป็นพระอาจารย์ใหญ่ของพระปาสายกรรมฐานที่มีลูกศิษย์มากมาย จากทำเนียบเจ้าอาวาสวัดเจดีย์หลวง ท่านเป็นเจ้าอาวาส ปี พ.ศ. 2475 และได้ลาออกไปเพื่อจาริกปฏิบัติธรรมอยู่ตามป่าเขา ในภาคเหนือจนถึงปี พ.ศ. 2483 จึงเดินทางกลับภาคอีสาน และไม่ได้กลับมาเชียงใหม่อีกเลย จนถึงมรณภาพ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2492 ที่วัดป่าสุทธาวาส จังหวัดสกลนคร มีพิธีฌาปนกิจวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2493 ณ วัดป่าสุทธาวาส และหลังจากงานประชุมเพลิงหลวงปู่มั่น ฐริทัตโต เสร็จ หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี ได้ขึ้นมาเชียงใหม่และนิมนต์พระลูกศิษย์หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต มาประชุม ลงปาฏิโมกข์กันที่วัดเจดีย์หลวง ซึ่งเป็นเหมือนดังประชุมกองทัพนคร โดยที่ประชุมได้ยกให้หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี เป็นผู้นำกองทัพนครภาคเหนือ เพราะท่านมีอาวุโสสูงกว่าองค์อื่นๆ และท่านยังบอกให้ที่ประชุมปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยของพระศาสนา ปฏิบัติตามคำสอนของหลวงปู่มั่น อย่างเคร่งครัด โดยให้เอาวัดเจดีย์หลวงเป็นศูนย์กลางของพระกรรมฐานที่ขึ้นมาเที่ยววิเวกจำพรรษาทางเมืองเชียงใหม่ จึงทำให้วัดเจดีย์หลวงเป็นแหล่งพำนักของพระปาสายกรรมฐานลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น อีกทั้งยังมีการประชุมที่มีพระเถรสายกรรมฐานลูกศิษย์หลวงปู่มั่นที่มีการรวมตัวกันมากในสมัยนั้น รวมทั้งหมด 6 ครั้ง โดยใช้วัดเจดีย์หลวงเป็นสถานที่ประชุมในครั้งที่ 4 และ ครั้งที่ 6 ซึ่งถือได้ว่ากองทัพนครนี้เป็นการประชุมลงปาฏิโมกข์เพื่อเป็นการค้าชูพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองตลอดไป และวัดเจดีย์หลวงก็ได้มีเจ้าอาวาสที่เป็นพระสายกรรมฐานมาดูแลวัดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตามลำดับต่อไปนี้

- 1) พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) เป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ปี พ.ศ. 2471-2474
- 2) พระอาจารย์มั่น ฐริทัตโต เป็นเจ้าอาวาส ปี พ.ศ. 2475
- 3) พระครูพนัสพิศาลคุณ (ทอง โขสโร) เป็นเจ้าอาวาส ปี พ.ศ. 2476
- 4) พระพุทธวิเศษ (แหวน ธรรมทินโน) เป็นเจ้าอาวาส ปี พ.ศ. 2477-2502

5) พระญาณดิลก (พิมพ์ ธรรมโธ) ต่อมาเป็น สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ เจ้าอาวาสวัดพระศรีมหาธาตุฯ กรุงเทพฯ) มาดูแลกำกับการคณะสงฆ์ ปี พ.ศ. 2480-2483

6) พระธรรมดิลก (ขันตี ขนติโก) ปี พ.ศ. 2503-2534

7) พระพุทธพจนวราภรณ์ (จันทร์ กุสโล) ปี พ.ศ. 2534-2551

8) พระราชเจติยาจารย์ (ชูเกียรติ อภโย) รักษาการเจ้าอาวาส ปี พ.ศ. 2551-2553

เป็นเจ้าอาวาส ปี พ.ศ. 2553-2563

จากลำดับเจ้าอาวาสวัดเจติยหลวงตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2471-2563 มีพระเกจิอาจารย์สายกรรมฐาน หลายรูป เช่น พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนโท) หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต และพระพุทธพจนวราภรณ์ (จันทร์ กุสโล) ที่มีลูกศิษย์มากมาย และพระสายกรรมฐานชื่อดังหลายรูปที่ไม่ได้เป็นเจ้าอาวาสวัดเจติยหลวงแต่ได้มาปฏิบัติศาสนกิจ (ส.กวีวัฒน์, 2563) ตามประวัติของแต่ละท่าน ดังนี้

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนโท)

เจ้าอาวาสรูปแรก ปี พ.ศ. 2471-2474 วันที่ 27 พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2471 พระอุบาลีคุณูปมาจารย์(จันทร์ สิริจนโท) พร้อมคณะได้เดินทางมาปฏิบัติศาสนกิจที่เชียงใหม่ เพื่อฟื้นฟูวัดเจติยหลวงและคณะสงฆ์ธรรมยุตให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง ตามคำอาราธนาของพลตรีเจ้าแก้ววัชรรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 9 และ พระยาราชนกุล (อวบเปาโรหิต) สมุหเทศาภิบาล สำเร็จราชการมณฑลพายัพ นับเป็นเวลานานอีก 1 ทศวรรษ ก็ครบ 1 ศตวรรษ แล้วบูรพาจารย์ในรุ่นบุกเบิกท่านได้ขึ้นมาสร้างสรรค์วางแนวทางการปกครอง การเผยแผ่การศึกษาและสาธารณูปการจนเป็นปึกแผ่นมั่นคง วัดเจติยหลวงได้รับการฟื้นฟูพัฒนาต่อเนื่องมาเข้าสู่ทศวรรษที่ 8 จนมีสถานะเป็นศูนย์การศึกษาของพระสงฆ์ทุกคณะนิกาย และสถานะความเป็นศูนย์กลางการบริหารคณะสงฆ์ธรรมยุตภาคเหนือที่มีมาแต่ครั้งนั้น

หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต

ท่านเกิดที่บ้านคำบัง ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2513 เมื่ออายุได้ 15 ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดบ้านคำบัง บ้านเกิด ได้ศึกษาธรรมขั้นต้น สวดมนต์และท่องจำพระสูตรต่างๆได้เป็นอย่างดี ต่อมาทางครอบครัวขอให้ลาสิกขาเพื่อไปช่วยทางบ้านทำงาน พออายุได้ 22 ปี ท่านอยากบวชอีกครั้งและบิดามารดาก็อนุญาต ท่านจึงได้ไปฝากตัวเป็นศิษย์กับ หลวงปู่เสาร์ กันตสีโล แห่งสำนักวัดเลียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี และได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ อุโบสถวัดศรีทอง (ปัจจุบัน คือ วัดศรีอุบลรัตนาราม) เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2436 โดยมีพระอริยกวี (อ่อน) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูสีทาขยเสโน เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระครูประจักษ์อุบลคุณ (ส่วย) เป็นพระอนุสา วนาจารย์ ได้รับขนานนามเป็นภาษามคธว่า ภูริทตฺโต แปลว่า ผู้ให้ ปัญญา ผู้แจกจ่ายความฉลาด หลังจากอุปสมบทแล้ว ได้ไปจำพรรษาและศึกษา วิปัสสนาธุระอยู่กับ หลวงปู่เสาร์ กันตสีโล ที่วัดเลียบ และไปพำนักที่วัดบูรพาราม ในเมืองอุบลราชธานี (ชมรมกัลป์ยาณธรรม, 2549) หลวงปู่มั่นเดินทางมาพำนักที่เชียงใหม่ เพื่อช่วยงานพระเดชพระคุณพระอุบาลีฯ ที่วัดเจติยหลวงและได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาส ได้เพียงปีเดียวหลวงปู่มั่นได้สละตำแหน่งเจ้าอาวาส ออกเดินทางแสวงหาความวิเวกตามป่าเขาในภาคเหนือเป็นเวลานานถึง 12 ปี และสถานที่ที่หลวงปู่มั่นเคยไปพำนัก ได้กลายเป็นวัดป่าสายกรรมฐานเป็นจำนวนมาก หลวงปู่มั่นจาริกปฏิบัติธรรมอยู่ตามป่าเขา ในภาคเหนือจนถึงปี พ.ศ. 2483 จึงเดินทางกลับภาคอีสาน และไม่ได้กลับมาเชียงใหม่อีกเลย จนถึงมรณภาพ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2492 ที่วัดป่าสุทธาวาส จังหวัดสกลนคร ฌาปนกิจศพ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2493 ณ วัดป่าสุทธาวาส

พระพุทธพจนวราภรณ์ (จันทร กุสโล)

ท่านมีชื่อเดิมว่า จันทร นามสกุล แสงทอง ปี พ.ศ. 2475 เข้ามาอยู่วัดเจติยหลวงกับญาติที่เป็นสามเณร เรียนวิชาภาษาไทยเบื้องต้นชั้นเตรียมประถมอยู่ 4 เดือน จนอ่านออกเขียนได้ แล้วบรรพชาเป็นสามเณรเมื่อปี พ.ศ. 2475 ปี พ.ศ. 2480 อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดเจติยหลวง พระครูมหาเจติยาภิบาล (แหวน ธรรมทินโน) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระญาณดิลก (พิมพ์ ธรรมธโร ต่อมาเป็นสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า อาวาสวัดพระศรีมหาธาตุ กรุงเทพฯ) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูพุทธวิเศษ (ปั่น) เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้ฉายา “กุสโล” การศึกษานั้นสอบได้นักธรรมชั้นตรี ปี พ.ศ. 2476 สอบได้นักธรรมชั้นโท ปีพ.ศ. 2479 เมื่อปีพ.ศ. 2481 ไปอยู่วัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ สอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยค ปี พ.ศ. 2482 สอบได้นักธรรมชั้นเอกและเปรียญธรรม 4 ประโยค ปี พ.ศ. 2483 กลับมาอยู่จำวัดเจติยหลวง แต่ไปสอบเปรียญธรรม 5 ประโยค ณ สำนักเรียนวัดบรมนิวาส ได้รับพระราชทานโล่รางวัลมหิตลวรานุสรณ์ ในฐานะผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ ได้รับการถวายรางวัลศิลปินแห่งชาติ ด้านวัฒนธรรมดีเด่น สาขาภูมิปัญญาชาวบ้าน ประจำปี 2538 นอกจากนั้น เป็นที่ยอมรับความเป็นพระนักบริหาร จึงได้รับความไว้วางใจให้เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์ และวัดเจติยหลวง เป็นเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ (ธ.) เป็นเจ้าคณะภาค 4567 (ธ.) ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นสามัญจนถึงเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะชั้นหิรัญบัฏ ซึ่งยากนักที่พระเถระในภูมิภาคจะได้รับการยกย่องเช่นนี้

พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน)

ท่านเดินทางมาวัดเจติยหลวง วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 เป็นพระภิกษุคณะธรรมยุติกนิกาย เป็นชาวจังหวัดอุดรธานี เจ้าอาวาสองค์แรกของวัดป่าบ้านตาด (วัดเกษรศีลคุณ) เป็นวิปัสสนาจารย์สายพระป่าในประเทศไทย ศิษย์ของพระครูวินัยธรมั่น ภูริทตฺโต ซึ่งมีโอกาสอุปฐากรับใช้หลวงปู่มั่นในช่วงปัจฉิมวัยและเป็นผู้หนึ่งที่ได้นับถือประวัติของหลวงปู่มั่นโดยละเอียด ในเวลาต่อมาหลวงตามหาบัวเป็นที่รู้จักในฐานะพระนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานผู้มีปฏิปทาที่มั่นคง แน่วแน่ เด็ดขาด และจริงจัง บรรดาลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่นต่างนับถือกันว่าท่านเป็นลูกศิษย์องค์หนึ่งที่มีปฏิปทาที่คล้ายคลึงกับหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต การกล่าวขวัญถึงท่านในหมู่ผู้ศรัทธามีหลายเรื่องค่อนข้างไปในเชิงอภินิหาร เช่น การล่วงรู้วาระจิตของบุคคลอื่น การที่เศษผม เศษเล็บ และขานหมากของท่านกลายเป็นพระธาตุไปตั้งแต่ครั้งท่านยังมีชีวิตอยู่ เป็นต้น ท่านเดินทางศึกษาพระปริยัติในหลายแห่งเช่น วัดสุทธจินดาบวรวิหาร จังหวัดนครราชสีมา, วัดบรมนิวาสราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร โดยมีสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร) เป็นอาจารย์สอนปริยัติธรรม จากนั้น ท่านเดินทางไปเรียนพระปริยัติธรรมที่วัดเจติยหลวงบวรวิหาร จังหวัดเชียงใหม่ เวลานั้นพระธรรมเจดีย์ (จุม พันธุโล) ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ของท่านได้อาราธนาในมณฑลพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ขอให้ไปจำพรรษาที่จังหวัดอุดรธานี พระอาจารย์มั่นรับนิมนต์นี้และได้เดินทางมาพักที่วัดเจติยหลวงชั่วคราวจึงทำให้ท่านได้พบพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ครั้งแรก ท่านศึกษาทางปริยัติที่วัดแห่งนี้ จนสอบได้นักธรรมชั้นเอกและเปรียญธรรม 3 ประโยคใน ปี พ.ศ. 2484 นับเป็นปีที่ท่านบวชได้ 7 พรรษา

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท

เดินทางมาวัดเจติยหลวงเดือนพฤษภาคม 2483 ในวงศ์พระกรรมฐานสายหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต หลวงปู่เจี๊ยะจะเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีเรื่องธรรมภายใน กิริยาภายนอกที่สบาย ๆ ของท่านนั้น ทำให้เป็นเหมือนม่านบังปัญญา บังตาเนื้อของชาวโลกที่นิยมชื่นชมด้านวัตถุชอบมองแต่สิ่งสวยงามภายนอก แต่ไม่เคยหันกลับมาย้อนดูภายในใจตน จึงมองท่านไม่ออก ศิษย์พระอาจารย์มั่นมีมากมายเช่น หลวงปู่ตื้อ

อจลธมโม หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่หลุย จันทสาโร หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงตามหาบัว ญาณสมปนฺโน ครูบาอาจารย์ที่เป็นดังอาจารย์ของท่านและคุ้นเคยเป็นอย่างดีนี้ เมื่อทราบว่ หลวงปู่เจี๊ยะอยู่ที่ใด มักจะแวะเยี่ยมและสนทนาธรรมอยู่เสมอ เสมือนว่าสายใยแห่งธรรมชักนำให้ดึงดูดต่อกันมิรู้ลืม ท่านเป็นคนประเภทตรงไปตรงมา คำสอนของท่านเผ็ดร้อน เป็นความจริง ซึ่งมันอาจจะไม่ถูกใจใครบางคน แต่ท่านไม่พูดเอาใจใคร คำสอนของท่านนั้นเมื่อนำมาปฏิบัติ ก็เกิดผลดีกับชีวิตจิตใจได้จริงๆ คำสอนประเภทนี้อาจไม่ถูกใจคนบางคนที่นิยมการยกยอปอขึ้น แต่เป็นคำสอนประเภททะลุทะลวงเพื่อเข้าสู่ความจริง คติธรรมของท่านอาจแตกต่างจากพระกรรมฐานรูปอื่นในแง่ปลีกย่อย ท่านไม่กว้างขวางเรื่องปริยัติธรรมภายนอก รอบรู้เฉพาะเรื่องจิตตภาวนา อันเป็นธรรมภายใน ท่านปฏิบัติลำบากแต่รู้เร็ว คำสอนของท่านก็เป็นประเภทปัจเจก มุ่งเน้นทางด้านจิตใจเป็นส่วนใหญ่ ท่านสอนให้มองอะไร ไม่ควรมองแต่ด้านเดียว การมองอะไร ไม่เพียงใช้สายตาเป็นเครื่องตัดสินเท่านั้น แต่ต้องใช้แววตา คือ ปัญญา เพราะผู้ปฏิบัติธรรมไม่ควรมองข้ามปมคำสอน เพียงเพราะสายตาเท่านั้น ควรพิจารณาให้ถ่องแท้ เปรียบเสมือนดวงอาทิตย์ที่ส่องแสงสว่างแก่โลก ย่อมไม่ละเลยทั้งกอไผ่และหญ้า ท่านจึงเป็นผู้มีจิตอิสระมานานไม่เกี่ยวเกาะยึดติดพัวพันในบุคคล กาล สถานที่ การปฏิบัติของท่านมุ่งเน้นที่ผลการปฏิบัติมากกว่ารูปแบบแห่งการปฏิบัติ เพราะนี่เป็นนิสัยของท่านโลกาและปฏิบัติที่เป็นปัจเจกตั้ง ยากที่ใครๆ จะเลียนแบบได้

พระราชนิเวศรังสีคัมภีร์ปญฺญาวชิษุณฺ (เทศก์ เทศรังสี)

เดิมชื่อ เทศก์ สกุล เรียวแรง เกิด ปี พ.ศ. 2445 บ้านนาสีดา ตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี เมื่ออายุ 18 ปี มีโอกาสติดตามพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม ออกธุดงค์ มีโอกาสกราบนมัสการหลวงปู่มนั ฐริทัตโต ที่บ้านค้อ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี ทำให้มีกำลังใจในการปฏิบัติธรรมอย่างแน่วแน่ ในปี พ.ศ. 2476 ท่านได้ปรารภกับพระครูสีลขันธสังวรและชักชวนกันไปตามหาหลวงปู่มนั ซึ่งขณะนั้นไปอยู่จำพรรษาที่เชียงใหม่ ท่านกับพระครูสีลขันธสังวร ได้เข้าเดินไปถึงพม่า โดยเข้าใจว่าหลวงปู่มนั คงจะไปทางนั้น แต่ก็ไม่พบ การเดินทางครั้งนั้นทำให้ท่านได้มีโอกาสไปไหว้พระธาตุปะหล่อง ซึ่งอยู่บนผาฮ้างฮ้าง จนกระทั่งถึงบ้านมโนราห์ มีชาวบ้านบอกว่ามีพระรูปหนึ่ง อยู่ที่ป่าเมี่ยงแม่บั้ง ชื่อมนั ท่านได้ถามลักษณะท่าทีและการปฏิบัติก็แน่ชัดว่าเป็นหลวงปู่มนั จึงได้ออกเดินทางต่อไปจนพบหลวงปู่มนั ท่านและพระครูสีลขันธสังวรตามไปถึงที่อยู่ของหลวงปู่มนั ในปีนั้นหลวงปู่ทั้งสามรูป (หลวงปู่มนั, หลวงปู่เทศก์, พระครูสีลขันธสังวร) ได้อยู่จำพรรษา ณ ที่นั้นด้วยกัน ก่อนที่ท่านจะได้ลาหลวงปู่มนัไปจำพรรษาที่บ้านมุเซอ อำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในที่นี่ไม่เคยมีพระไปจำพรรษาเลย ท่านไปพำนักที่วัดถ้ำขาม และมรณภาพด้วยอาการสงบ เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2537 สิริรวมอายุได้ 93 ปี 71 พรรษา

หลวงปู่ลี ธมฺมธโร

เกิดเมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2449 บ้านหนองสองห้อง ตำบลยางโยภาพ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี นามเดิมของพระอาจารย์ลี คือ นายชาติ อายุได้ราว 12 ปี ได้เรียนหนังสือพออ่านออกเขียนได้ อายุ 17 ปี ได้ออกจากโรงเรียนมาหาเงิน จนอายุครบ 20 ปี โยมบิดาก็แนะนำให้บวชและจัดแจงให้บวชจนสำเร็จ พอถึงพรรษาที่ 2 จึงตั้งใจอธิษฐานว่าขอให้พบครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติชอบภายใน 3 เดือนต่อมาได้ไปเทศน์มหาชาติที่วัดบ้านโนนรังใหญ่ ตำบลยางโยภาพ อำเภอม่วงสามสิบ พอได้ไปพบพระกรรมฐานรูปหนึ่งกำลังเทศน์อยู่บนธรรมาสันรู้สึเกิดแปลกประหลาดใจไฉไลของธรรมะน่าเลื่อมใส จึงได้ถามญาติโยมว่าท่านองค์นั้นคือใคร มาจากไหน ได้รับตอบว่า "เป็นศิษย์พระอาจารย์มนั ชื่ออาจารย์บ" "

ท่านได้พักอยู่ในป่าอย่างใหญ่ใกล้บ้านราว 20 เส้น พองานมาหาชาติเสร็จก็ได้ติดตามไปดู ได้เห็นปฏิบัติทาความประพฤติของท่านเป็นที่พอใจ จึงถามท่านว่าใครเป็นอาจารย์ของท่าน ท่านตอบว่า "พระอาจารย์มั่น พระอาจารย์เสาร์ เวลานี้พระอาจารย์มั่นได้ออกเดินทางจากจังหวัดสกลนครไปพักอยู่ที่วัดบูรพา จังหวัดอุบลราชธานี" พอได้ความเช่นนั้นก็รีบเดินทางกลับบ้าน นึกแต่ในใจว่า "เราคงสมหวังแน่" อยู่มาไม่กี่วันจึงได้ออกปฏิบัติในทางวิปัสสนากรรมฐานมาแต่ พ.ศ. 2469 จนถึง พ.ศ. 2502 ได้อบรมสั่งสอนหมู่ลูกศิษย์ในจังหวัดต่างๆ ได้สร้างสำนักให้ความสะดวกแก่พุทธบริษัท ระหว่างออกพรรษาได้สัญจรไปเยี่ยมศิษย์เก่าๆ ของครูบาอาจารย์ที่เคยไปพักผ่อนมาแล้วก็ได้ไปอยู่เสมอมิได้ขาด ไปจำพรรษาอยู่ที่เชียงใหม่ 2 พรรษาได้เดินทางมาวัดเจติยหลวงปลายปีพ.ศ. 2475 และพ.ศ. 2502 หลวงพ่อเริ่มอาพาธหนักจนกระทั่ง พ.ศ. 2504 มรณภาพ รวมอายุ 54 ปี

หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ

เกิดเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2430 ที่บ้านนาโป่ง ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดเลย อายุ 5 ปี โยมมารดาเสียชีวิต พออายุได้ 9 ปี คุณยายของท่านพาไปถวายตัวต่อพระอุปัชฌาย์ซึ่งมีศักดิ์เป็นน้า ณ วัดโพธิ์ชัย พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อจากเด็กชาย ญาณ เป็นสามเณร แหวน นับแต่นั้นมา พระอาจารย์อ้วน ซึ่งมีศักดิ์เป็นอาพาไปฝากเป็นศิษย์ของพระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม ณ วัดบ้านสร้างถ่อ อำเภอกษมสีมา จังหวัดอุบลราชธานี ขณะที่พระอาจารย์อ้วนกำลังพาสามเณรน้อย เดินฝ่าเปลวแดดมุ่งหน้าสู่บริเวณวัดในยามบ่ายนั้น พระอาจารย์สิงห์ขันธ์ ศิษย์สำคัญสูงสุดของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต มองที่ร่างสามเณรน้อย เห็นรัศมีเป็นแสงสว่างเปล่งประกายออกมา เป็นผู้ที่มียุทธธรรมมาเกิด ดังนั้น พระอาจารย์สิงห์ จึงได้ถ่ายทอดความรู้ตลอดจนข้อวัตรปฏิบัติทั้งหมดให้ ในปี พ.ศ. 2478 ได้เข้าพบท่านเจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ที่วัดเจติยหลวง ในครั้งนี้ได้เปลี่ยนจากมหานิกายเป็นธรรมยุติ และได้รับฉายาว่า สุจิณฺโณ จากนั้นได้ออกจาริกแสวงบุญต่อ ขณะที่ศึกษารวมกับหลวงปู่มั่น ที่ดงมะไฟ บ้านค้อ จังหวัดอุบลราชธานี มีศิษย์หลวงปู่มั่น 2 ท่าน คือ พระขาว อนาลโย และ พระตื้อ อจลธัมโม จาริกแสวงธรรมเป็นเพื่อนจนถึงหลวงพระบาง ปี พ.ศ. 2505 หลวงปู่แหวนมีอายุ 75 ปี พระอาจารย์หนูได้ถูกนิมนต์ไปที่วัดบ้านปางสถานที่ที่หลวงปู่แหวนอยู่ และนิมนต์ท่านมาอยู่ที่วัดดอยแม่ปิ้งด้วย เมื่อท่านได้มาอยู่ที่วัดดอยแม่ปิ้งครั้งแรก ท่านได้มีข้อตกลงกับพระอาจารย์หนูว่า หน้าที่และกิจทุกอย่างที่มีขึ้นในวัด ให้ตกเป็นภาระของพระอาจารย์หนูแต่เพียงผู้เดียว ส่วนท่านจะอยู่ในฐานะพระผู้เฒ่าผู้ปฏิบัติธรรมจะไม่มีภาระใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากนั้นหลวงปู่แหวนจะไม่รับนิมนต์โดยเด็ดขาด แม้ที่สุดถึงจะเกิดอาพาธหนักเพียงใดก็ตาม ท่านไม่ยอมนอนรักษาที่โรงพยาบาล ถึงธาตุขันธ์จะทรงอยู่ต่อไปไม่ได้ก็จะให้สื่อนไปนอนป่าอันเป็นที่อยู่ ตามอริยโคตรอริยวงศ์ ซึ่งบูรพาจารย์ท่านเคยปฏิบัติมาแล้วในกาลก่อน จนท่านมรณภาพที่นั่น

หลักสัปปายะกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

หลักสัปปายะ 7 (สุชีพ ปัญญานูปา, 2513) เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาวัดให้เป็นศาสนสถานที่น่าอยู่อาศัย นำไปกราบไหว้เคารพบูชา เป็นสิ่งที่บุคคลผู้ปฏิบัติให้เหมาะสมสามารถนำหลักพระสูตร ซึ่งมีปรากฏในพระไตรปิฎก มาประยุกต์ใช้ในการจัดสถานที่ในวัดให้เป็นที่น่ารมย์ได้ โดยแยกออกเป็น 7 ข้อดังนี้

อवासสัปปายะ

อवासสัปปายะที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ช่วงปฐมโพธิกาล พระพุทธเจ้ายังมิได้ทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์อยู่ในที่ พักอาศัย ภิกษุทั้งหลายพักอาศัยตามป่า โคนไม้ ภูเขา ชอกเขา ถ้ำ ป่าช้า ป่าชุกกลางแจ้งลอม

ฟาง ต่อมาเศรษฐีชาวกรุงราชคฤห์เลื่อมใสในภิกษุทั้งหลายที่อยู่กับพระพุทธเจ้า จึงขอสร้างที่พักถวายภิกษุสงฆ์ พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายพักอาศัยในเสนาสนะ 5 ชนิด คือ 1) วิหาร หรือกุฎิปกติ 2) เเพง 3) เรือนเป็นชั้นๆ หรือปราสาท 4) เรือนโล้น หรือ หลังคาต่อ 5) ถ้ำ หรือคฤหา (วิ.จู., เล่ม 7, ข้อ 294) ภายหลังเมื่อมีคนทราบว่ายินยอมอนุญาตให้สร้างวิหาร หรือที่อยู่แก่สงฆ์ได้จึงสร้างที่อยู่ถวายเป็นอันมาก พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาตแก้ไขเพิ่มเติม ให้ที่อยู่นั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ประตู กลอน ล้อมสลัก หน้าต่าง หน้าต่างมีลูกกรง เป็นต้น (สุชีพ ปัญญาภาพ, 2513) ทรงอนุญาตให้ช่างเขียนภาพจิตรกรรมเป็นลวดลาย ดอกไม้ ลวดลายเถาวัลย์ ลวดลายพืชมังกร ลวดลายดอกจอกไว้ในวิหาร แต่ทรงห้ามเขียนภาพสตรี ภาพบุรุษ ผู้ใดให้เขียน ทรงปรับอาบัติทุกกฏ (วิ.จู., เล่ม 7, ข้อ 299) พระพุทธเจ้าตรัสว่า เสนาสนะที่ควรอยู่อาศัย และที่ไม่ควรอยู่อาศัยมี 2 อย่างคือ เสนาสนะใดภิกษุรู้ว่า “เมื่อเราอยู่อาศัยเสนาสนะนี้แล้ว อกุศลธรรมเจริญยิ่งขึ้น กุศลธรรมเสื่อมไป” เสนาสนะนี้ควรอยู่อาศัย แม้บ้านและนิคม เราก็กล่าวว่ามี 2 อย่างนี้ แม้ชนบทและประเทศ เราก็กล่าวว่ามี 2 อย่างนี้ ภิกษุทั้งหลายพึงสำเนียงอย่างนี้แล (อง.ทสก., เล่ม 24, ข้อ 54)

องค์ประกอบของเสนาสนะ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ภิกษุผู้อาศัยใช้สอยเสนาสนะอันประกอบด้วยองค์ 5 ไม่นานนักก็จะทำให้ แฉ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติอันไม่มีอาสวะ เพราะอาสวะสิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่งเอง เข้าถึงอยู่ในปัจจุบัน คือ เสนาสนะในธรรมวินัยนี้ อยู่ไม่ไกลนัก ไม่ไกลนักมีทางไปมาสะดวก กลางวันไม่พลุกพล่าน กลางคืนมีเสียงน้อย ไม่อึกทึก มีเหลือบ ยุง ลมแดด และ สัตว์เลื้อยคลานกระทบน้อย เมื่อภิกษุอยู่ในเสนาสนะนั้น มีจิวร บิณฑบาต เสนาสนะ และ คิลานปัจจัย เกสัชบริขารที่เกิดขึ้นโดยไม่ผิดเคื่องเลย ภิกษุผู้เถระทั้งหลาย เป็นพหูสูตเรียนจบ คัมภีร์ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา อยู่ในเสนาสนะนั้น ภิกษุนั้นเข้าไปหาภิกษุผู้เถระเหล่านั้น ในเวลาที่สมควรแล้ว จึงไต่ถามว่า “พระพุทธพจน์นี้เป็นอย่างไร เนื้อความแห่งพุทธพจน์นี้เป็นอย่างไร” ภิกษุผู้เถระเหล่านั้น ย่อมเปิดเผยข้อที่ยังไม่เปิดเผย ทำข้อที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่าย และบรรเทาความสงสัยในธรรมที่น่าสงสัยหลายอย่างแก่ภิกษุนั้น (อง.ทสก., เล่ม 24, ข้อ 11)

สถานที่เหมาะสม สุทธิย อาภากร และ เสรีชน นริสสโส (2556) กล่าวว่า ถือเป็นองค์ประกอบภายนอก เป็นคุณสมบัติของสิ่งแวดล้อม วัดเจตีย์หลวงเป็นวัดที่มีศาสนสถานหลายอย่างที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ พระวิหารหลวงที่มีบางอย่างเป็นองค์ประกอบของพระวิหารได้ชำรุดทรุดโทรมลงตามกาลเวลา แต่กำลังจะได้รับการบูรณะในเร็ววันจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคปัจจัยในการบูรณะ และทางเข้าพระวิหารควรมีทางลาดสำหรับผู้พิการ อาจจะสร้างเป็นทางลาดแบบเคลื่อนที่ได้ เก็บออกได้เวลาไม่มีผู้พิการที่ใช้รถเข็นมาท่องเที่ยว ทางวัดก็จัดเก็บเอาไว้ก่อนเพื่อไม่ให้เสียทัศนียภาพ และพอมีนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้พิการต้องการใช้ทางลาดสำหรับรถเข็น อาจจะมียุติบริการ การแจ้งเจ้าหน้าที่ของวัดนำมาติดตั้งเพื่อบริการเป็นครั้งคราวไปก็ได้ ในส่วนของพระเจดีย์หลวงที่นับว่าเป็นจุดเด่นสำคัญของวัด ควรมีการจัดระเบียบการเดินเข้าชมพระเจดีย์ โดยอาจจะทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเดินวนเวียนซ้าย หรือเวียนขวาให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และสร้างจุดถ่ายภาพที่แนะนำมุมการถ่ายภาพพระเจดีย์ให้ภาพออกมาครอบคลุมพระเจดีย์ทั้งหมด

โคจรสัปปายะ

โคจรสัปปายะที่ปรากฏในพระไตรปิฎก หมายถึง สถานที่ที่เกี่ยวของภิกษุซึ่งไม่มีหญิงแพศยา (โสเภณี) ไม่มีหญิงหม้าย ไม่มีสาเชื้อ (สาวแก่) ไม่มีบัณฑิตะกั ไม่มีภิกษุณี ไม่มีร้านสุรา ไม่เป็นสถานที่ต้องคลุกคลีกับพระราชา มหาอำมาตย์ และพวกเดียรัจฉาน ตรงกันข้ามต้องเป็นสถานที่ของตระกูลที่มีศรัทธาเลื่อมใสเป็นดุจบ่อน้ำ รุ่งเรืองด้วยผ้ากาสาอะ อบอวลด้วยกลิ่นกุสิ ใคร่ความผาสุกแก่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก

อุบาสิกา เป็นสถานที่ที่ภิกษุสาวรมอินทรีย์ ๖ จดเว้นการชวนชวายเป็นการดู การละเล่น ที่ เป็นข้าศึกต่อกุศล เช่นการพ้อ การขับร้อง การประโคมดนตรี (อง.ทสก.,เล่ม 24,ข้อ 17)

ภิกษุในศาสนา นี้ ไม่เป็นผู้เที่ยวไปในสำนักของหญิงแพศยา ไม่เป็นผู้เที่ยว ไปในสำนักของหญิง หมาย ไม่เป็นผู้เที่ยวไปในสำนักของสาวเปื้อ ไม่เป็นผู้เที่ยวไปใน สำนักของบัณฑิต ไม่เป็นผู้เที่ยวไปใน สำนักของนางภิกษุณี ไม่เป็นผู้เที่ยวไปใน โรงสุรา เป็นผู้ไม่คลุกคลีกับด้วยพระราชา มหาอำมาตย์ของ พระราชา เดียรธีย์ สาวก ของเดียรธีย์ ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์อันไม่สมควร ก็หรือตระกูลนั้นใด มี ศรัทธา เลื่อมใส เป็นที่ควรไปมา รุ่งเรืองไปด้วยผ้ากาสาจะมีผู้ที่ปฏิบัติเข้าออกอยู่เนืองๆ เป็นผู้ใครต่อ ความเจริญ ใครต่อสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูล ใครต่อความผาสุก ใครต่อ ความเกษมจากโยคะ แก่พวกภิกษุ ภิกษุณีอุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ย่อมคบหา เข้าไปหา เข้าไปหา บ่อยๆ ซึ่งตระกูลเห็นปานนั้น (อภิ.วิ.,เล่ม 35, ข้อ 514)

การสัญจรไปยังวัดเจติยหลวง เนื่องจากวัดอยู่ใจกลางเมืองการคมนาคมที่ สะดวกมีรถโดยสาร หลายสายวิ่งผ่าน ภายในวัดยังมีลานจอดรถไว้รับรองพอสมควร แต่ถ้าวัดมีงานพิธีสำคัญที่ผู้คนมาร่วมงาน เป็นจำนวนมาก ทางวัดสามารถประสานงานกับสถานที่รอบๆบริเวณวัดเพื่อใช้เป็นสถานที่จอดรถผู้มา ร่วมงานได้ ซึ่งเป็นพันธมิตรที่ดีต่อกัน สร้างความสะดวกสบายแก่ผู้มาวัด

ภัสสสปปายะ

ภัสสสปปายะที่ปรากฏในพระไตรปิฎก หมายถึง คำพูดที่สบาย คือถ้อยคำที่ได้ยินและพูดคุยเป็น ถ้อยคำที่ ไม่ผิดศีล และเป็นธรรม ไพเราะเสนาะโสต น่าฟัง เป็นถ้อยคำที่มีแต่จะชักจูงให้พากเพียรในการ ปฏิบัติ เป็นถ้อยคำที่ไม่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิด เรื่องที่ควรพูดคุยนั้น พระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้ 10 ประการ คือ

- 1) อัปปิชนกถา คือ เรื่องความมกน้อยถ้อยคำที่ชักนำไปปรารถนาน้อย
- 2) สันตุฏฐกถา คือ เรื่องความสันโดษ ถ้อยคำที่ชักนำไปมีความสันโดษ
- 3) ปวิเวกกถา คือ เรื่องความสงัด ถ้อยคำที่ชักนำไปมีความสงัดกายและใจ
- 4) อสังสักกถา คือ เรื่องความไม่คลุกคลี ถ้อยคำที่ชักนำไปไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะ
- 5) วิริยารัมภกถา คือ เรื่องการปรารถนาความเพียรถ้อยคำที่ชักนำไปมุ่งมั่นทำความเพียร
- 6) สีลกถา คือ เรื่องศีล ถ้อยคำที่ชักนำไปตั้งอยู่ในศีล
- 7) สมာธิกถา คือ เรื่องสมาธิ ถ้อยคำที่ชักนำไปทำจิตให้ตั้งมั่น
- 8) ปัญญาถา คือ เรื่องปัญญา ถ้อยคำที่ชักนำไปเกิดปัญญา
- 9) วิมุตตีกถา คือ เรื่องวิมุตติ ถ้อยคำที่ชักนำไปทำใจพ้นจากกิเลสและความ ทุกข์
- 10) วิมุตติญาณทัสสนกถา คือ เรื่องความรู้ความเห็นในวิมุตติถ้อยคำที่ชักนำไปสนใจ และ เข้าใจ เรื่องความรู้ความเห็นในภาวะที่หลุดพ้นจากกิเลสและความทุกข์ (อง.ทสก.,เล่ม 24, ข้อ 69)

คำพูดที่สบาย คือถ้อยคำที่ได้ยินและพูดคุยเป็นถ้อยคำที่ ไม่ผิดศีล และเป็นธรรม ไพเราะเสนาะ โสต น่าฟัง เป็นถ้อยคำที่มีแต่จะชักจูงให้ปฏิบัติดี ไม่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิด ในที่นี้หมายรวมถึงการ ประชาสัมพันธ์วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2531) ได้พบว่า การสื่อสารมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การอัดเสียง เพื่อให้ข้อมูลของวัด เพื่อให้บริการผู้พิการตามจุดต่างๆ หรือมีจอภาพแสดงข้อมูลที่นำเสนอแทนการใช้ บุคคล

บุคคลสัปายะ

บุคคลสัปายะที่ปรากฏในพระไตรปิฎก หมายถึง บุคคลสบาย คือ บุคคลที่อยู่เข้ากันได้ ประพฤติในทางเดียวกัน ไม่เป็นศัตรู ช่วยส่งเสริมให้มีความเจริญก้าวหน้าในทางปฏิบัติ ช่วยถ่ายทอดพระ ธรรมอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า การอาศัยบุคคลของภิกษุ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงธรรมเรื่องบุคคลผู้ควรอาศัยมี 4 ประเภท คือ

1) ถ้าอาศัยแล้ว สติไม่ตั้งมั่น จิตไม่เป็นสมาธิ อาสวะไม่สิ้น ไม่บรรลุนิพพาน กิเลสอันยอเยียมทั้งปวงจึง 4 ก็หาได้ยาก ก็ควรหลีกเลี่ยงจากบุคคลนั้นไม่ควรอยู่ในเวลากลางวันหรือกลางคืน

2) ถ้าอาศัยแล้ว สติไม่ตั้งมั่น เป็นต้น แต่ปัจจัย 4 หาได้ไม่ยากก็ควรพิจารณา ว่าตนไม่ได้บวช เพราะเหตุแห่งปัจจัย 4 พิจารณาแล้วก็ควรหลีกเลี่ยงจากบุคคลนั้น ไม่ควรอยู่

3) ถ้าอาศัยแล้ว สติตั้งมั่น เป็นต้น แต่ปัจจัย 4 หาได้ยาก ก็ควรพิจารณาว่าตน ไม่ได้บวช เพราะเหตุแห่งปัจจัย 4 พิจารณาแล้วก็ควรอาศัยบุคคลนั้น ไม่ควรหลีกเลี่ยง

4) ถ้าอาศัยแล้ว สติตั้งมั่น เป็นต้น และปัจจัย 4 ก็หาได้ไม่ยาก ก็ควรอาศัย บุคคลนั้นแม้ตลอดชีวิต ไม่ควรหลีกเลี่ยง (ม.ม., เล่ม 12, ข้อ 190-198)

บุคคลที่เหมาะสมกับวัดตามหลักบุคคลสัปายะ ควรมีกิจกรรมารยาท มีวาจาสุภาพ มีความรู้ความสามารถในการสื่อสารได้หลายภาษา แต่งกายเหมาะสม หรืออาจจะมีแบบฟอร์มเครื่องแต่งกายที่บ่งบอกชัดเจนว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของวัด เพื่อจะได้ให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม มีการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลวัดที่เป็นการตอบคำถามที่น่าสนใจของผู้ที่มาเยี่ยมชมวัด นอกจากนี้ข้อมูลเบื้องต้นที่ทางวัดได้ประกาศไว้แล้ว การที่นักท่องเที่ยวได้พูดคุยสอบถามศึกษาข้อมูลจากบุคคลที่ดูแลวัดแห่งนี้จะทำให้รู้สึกประทับใจในการบริการแล้วกลับมาเที่ยวอีกในโอกาสต่อไป

โภชนสัปายะ

โภชนสัปายะที่ปรากฏในพระไตรปิฎก หมายถึง อาหารที่สบาย คือ อาหารที่รับประทานเพื่อให้กายนี้ ตั้งอยู่ได้ ไม่ได้รับประทานเพื่อประดับตกแต่ง แต่รับประทานเพื่อเกื้อกูลแก่การประพฤติ พรหมจรรย์ รับประทานในปริมาณที่พอเหมาะไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป พระพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงถึงความเป็นผู้รู้ประมาณในโภชนะ คือ อริยสาวกในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาโดยแยบคายแล้วกลืนกินอาหาร ไม่ใช่เพื่อจะเล่น เพื่อจะมัวเมา เพื่อความผ่องใส เพื่อความงดงาม เพียงเพื่อความดำรงอยู่แห่งกายนี้ เพื่อให้กายนี้เป็นไปได้เพื่อ บำบัดความอยากอาหาร เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์ ด้วยคิดว่า จักกำจัดเวทนาเก่าเสียด้วยจักไม่ให้เกิดเวทนาใหม่เกิดขึ้นด้วย ความเป็นไปแห่งอริยาบถ ความเป็นผู้ไม่มีโทษ และความอยู่เป็นผาสุกจักมี แก่เรา ชื่อว่าเป็นผู้รู้ประมาณในโภชนะ (ม.ม., เล่ม 13, ข้อ 24)

อาหารที่เหมาะสมกับความเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ภายในวัดมีร้านค้าขายอาหารและเครื่องดื่มอยู่หลายร้าน เช่น ร้านกาแฟอารักข์ ที่สร้างมาเพื่อเอาใจนักท่องเที่ยวรักดื่มชานมหวานที่ทำออกมาดูดีมีฐานะน้อย ราคาที่ตามสภาพของร้านที่บางคนอาจจะบอกว่าแพงไป แต่ก็ไม่ได้แพงมากเมื่อเทียบกับการลงทุนประดับตกแต่งร้านและอาหารเครื่องดื่มที่บาร์สตาร์สร้างสรรมาให้ลูกค้า ร้านตั้งอยู่ด้านหลังบริเวณอาคารสวัสดิการ มีที่นั่งให้พักผ่อนหย่อนใจได้ร่มเงาต้นไม้ใหญ่ริมสระน้ำที่มีปลาแหวกว่ายไปมาให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชม สำหรับคนที่ประหยัดอยากดื่มเครื่องดื่มราคาชาวบ้านตามท้องตลาดก็มีร้านค้าที่เปิดขายเครื่องดื่มทั่วไปในราคาประหยัดในบริเวณด้านหน้าวัด ซึ่งก็เป็นการบริการนักท่องเที่ยวให้

มีโอกาสเลือกตามความสะดวกของตนเอง เพื่อความสบายใจของตนเอง สำหรับร้านอาหารส่วนใหญ่จะมีไว้ให้บริการนักศึกษาที่มาศึกษาในสถานศึกษาของวัดมากกว่าให้บริการนักท่องเที่ยว เนื่องจากบริเวณด้านนอกวัดรอบๆมีร้านค้ามากมายอยู่แล้ว

อุตุสัปปายะ

อุตุสัปปายะที่ปรากฏในพระไตรปิฎก หมายถึง ฤดูกาลที่สบาย คือ สภาพบรรยากาศในสถานที่เสนาสนะ อันเป็นสถานที่ที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติ ช่วยส่งเสริมความเจริญในการปฏิบัติ ไม่ร้อนนัก ไม่หนาวนัก อันเป็นเหตุให้เกิดความเกียจคร้านในการปฏิบัติ สอดคล้องกับเสนาสนะ อยู่ไม่ไกลนัก ไม่ไกลนักมีทางไปมาสะดวก กลางวันไม่พลุกพล่าน กลางคืนมีเสียงน้อย ไม่อึกทึก มีเหลือบ ยุงลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานกระทบน้อย

พระพุทธเจ้า ได้ตรัสถึงการอาศัยอยู่ในเสนาสนะในฤดูต่างๆ คือ ถ้าลม เจือด้วยฝนคลีพัฒมาแต่ทิศตะวันออก จึงปิดหน้าต่างด้านตะวันออก ถ้าพัฒมาแต่ทิศตะวันตก ซึ่งปิด หน้าต่างด้านตะวันตก ถ้าพัฒมาแต่ทิศเหนือ จึงปิดหน้าต่างด้านเหนือถ้าพัฒมาแต่ทิศใต้ พึงปิด หน้าต่างด้านใต้ ถ้าฤดูหนาวจึงเปิดหน้าต่าง กลางวัน กลางคืนพึงปิดถ้าฤดูร้อน จึงปิดหน้าต่าง กลางวัน กลางคืนจึงเปิด พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทอันเนื่องมาจากฤดูฝน คือให้ภิกษุจำพรรษาตลอดฤดูฝน เพราะภิกษุจาริกไปในทิศต่าง ย่อมเหยียบย่ำ ดินชาติอันเขียวสด เปียกเปียก อินทรีย์อย่างหนึ่งซึ่งมีชีวะ ยังสัตว์เล็กๆ จำนวนมากให้ถึงความวอดวาย ซึ่งชาวบ้านติเตียน

สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม เนื่องจากเมืองไทยมีหลายฤดู ทั้ง ร้อน ฝน หนาว แต่ก็ไม่ได้มีสภาพอากาศที่เลวร้ายมากเหมือนเมืองนอก ดังนั้น การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวสามารถทำได้ตลอดทั้งปี ซึ่งไม่เหมือนกับวัดบางแห่งที่ต้องมีการเปิดให้เข้าชมเป็นบางฤดูกาลเท่านั้น

อิริยาบถสัปปายะ

อิริยาบถสัปปายะที่ปรากฏในพระไตรปิฎก หมายถึง อิริยาบถที่สบายต่อการปฏิบัติ ทำให้เกื้อกูลต่อการปฏิบัติ คือ บางคนมีจริตเหมาะกับการจงกรม บางคนมีจริตเหมาะกับการนั่งสมาธิ บางคนมีจริตในการสมาทานปฏิบัติตรงๆ อิริยาบถ 4 คือ เดิน ยืน นั่ง นอน พระพุทธเจ้าตรัสถึงการมีสติในอิริยาบถต่าง ๆ ดังนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อีกข้อหนึ่ง ภิกษุเมื่อเห็น ก็รู้ชัดว่าเราเดิน เมื่อยืนก็รู้ชัดว่า เราขึ้น เมื่อนั่ง ก็รู้ชัดว่าเรานั่ง เมื่อนอนก็รู้ชัดว่าเรานอน หรือ เธอตั้งกายไว้ด้วยอาการ อย่างไร ๆ ก็รู้อาการอย่างนั้น ๆ ดังพรรณนามาฉะนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ภายในบ้าง พิจารณาเห็นกายในกายภายนอกบ้าง พิจารณาเห็นกายในกายทั้งภายในทั้ง ภายนอกบ้าง พิจารณาเห็นธรรม คือความเกิด ขึ้นในกายบ้าง พิจารณาเห็นธรรมคือ ความเสื่อมในกายบ้าง พิจารณาเห็นธรรมคือ ทั้งความเกิดขึ้นทั้งความเสื่อมในกาย บ้าง ย่อมอยู่ อีกอย่างหนึ่ง สติของเธอที่ตั้งมั่น อยู่ว่า กายมีอยู่ ก็เพียงสักว่าความรู้เพียงสักว่า อาศัยระลึกเท่านั้น เธอเป็นผู้อัน ตัณหาและทิฐิไม่อาศัยอยู่แล้ว และไม่ถือมั่นอะไร ๆ ในโลก ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล ภิกษุชื่อว่าพิจารณาเห็นกายในกายอยู่ (ที.ม., เล่ม 10, ข้อ 375)

พระพุทธเจ้าตรัสถึงอิริยาบถและการเคลื่อนไหวร่างกายต่าง ๆ ดังนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อีกข้อหนึ่ง ภิกษุย่อมทำความรู้สึกตัวในการ ก้าว ในการ ถอย ในการ แล ในการ เหลียว ในการ เข้า ในการ เหยียดออก ในการ ทรงผ้าสังฆาฏิ บาตรและจีวร ในการ ฉ้น การ ต้ม การ เคี้ยว การ ลิ้ม ในการ ถ่ายอุจจาระและปัสสาวะ ย่อมทำความรู้สึกตัว ในการ เดิน การ ยืน การ นั่ง การ หลับ การ ตื่น การ พุด การ นิ่ง ดัง พรรณนามาฉะนี้ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายในกายภายในบ้าง พิจารณาเห็นกายในกาย

ภายนอกบ้าง พิจารณาเห็นกาย ในกายทั้งภายในทั้งภายนอกบ้าง พิจารณาเห็นธรรมคือ ความเกิดขึ้นในกายบ้าง พิจารณาเห็นธรรมคือความเสื่อมในกายบ้าง พิจารณาเห็น ธรรมคือทั้งความเกิดขึ้นทั้ง ความเสื่อมในกายบ้าง ย่อมอยู่อย่างหนึ่ง สติของเธอ ที่ตั้งมั่นอยู่ว่า กายมีอยู่ ก็เพียงสักว่าความรู้ เพียงสักว่าอาศัยระลึกเท่านั้น เธอเป็นผู้อัน ตัณหาและทิฐิไม่อาศัยอยู่แล้ว และไม่ถือมั่นอะไรๆ ในโลก ดูกิริยาทั้งหลายอย่างนี้แล ภิกษุชื่อว่าพิจารณาเห็นกายในกายอยู่ (ที.ม., เล่ม 10, ข้อ 376)

อิริยาบถที่เหมาะสมสบายต่อการปฏิบัติ วัดเจดีย์หลวงได้จัดให้มีม้านั่งวางเว้นระยะห่างบริเวณรอบๆพระเจดีย์หลวง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพักชมความงดงามของพระเจดีย์ และมีศาลาทรงไทยหลังเล็กๆหลายหลังเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้หลบแดดหลบฝนอีกด้วย ส่วนภายในพระวิหารหลวงยังขาดเก้าอี้ให้นั่งพักสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการเวลาขึ้นไปกราบพระและนั่งพักหรือนั่งสมาธิสงบนิ่งเป็นการชั่วคราว

ในบทความนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอวัดเจดีย์หลวงที่เป็นวัดเก่าแก่มิถานานที่น่าสนใจตามประวัติในพระพุทธศาสนา และมีความสำคัญอยู่คู่เมืองเชียงใหม่อีกวัดหนึ่ง ที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการจัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเป็นสถานที่ปฏิบัติกรรมฐานตามสายลูกศิษย์หลวงปู่่มั่น พระวัดป่าสายกรรมฐานที่ปฏิบัติเคร่งครัดในวินัยจนเป็นที่น่าเคารพศรัทธาของลูกศิษย์มากมาย ซึ่งปัจจุบันวัดเจดีย์หลวงก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอยู่แล้ว แต่ก็ยังมีสิ่งที่น่าสนใจที่จะได้รับการปรับปรุงซึ่งบางอย่างก็เสื่อมสภาพตามกาลเวลา ด้วยวัดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งพระพุทธศาสนา การพัฒนาวัดจึงควรนำหลักการทางพุทธศาสนามาอ้างอิง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เช่น หลักสัปปายะ 7 เป็นต้น เพื่อให้วัดได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตคนในยุคปัจจุบันมากขึ้น

บทสรุป

วัดเจดีย์หลวงเป็นวัดที่มีชื่ออยู่ในตำนานพระเจ้าเลียบโลกหนึ่งในแปดวัดที่พระพุทธเจ้าได้ทำนายไว้ในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกฉบับวัดกุคำ ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์มีศาสนสถานหลายอย่างภายในวัดที่น่าสนใจนำมาดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งวัดเจดีย์หลวงก็เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่แล้ว แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องบางประการที่จะสามารถนำมาปรับปรุงพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดียิ่งขึ้นไปอีกได้ โดยการนำข้อบกพร่องเหล่านั้นมาพัฒนาตามหลักสัปปายะ 7 เนื่องจากวัดเป็นสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา การนำหลักธรรมตามพระสูตรมาใช้พัฒนาจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง อีกทั้งวัดมีอดีตเจ้าอาวาสที่เป็นพระป่าสายกรรมฐานที่ประพฤติปฏิบัติเคร่งครัดน่าเคารพนับถือมีลูกศิษย์มากมายและเมื่อท่านได้ละสังขารไปแล้วกระดูกอัฐิธาตุของท่านได้ถูกแบ่งกระจายไปยังที่ต่างๆตามที่ลูกศิษย์ท่านจะนำไปบูชารวมถึงเก็บไว้ที่วัดเจดีย์หลวงด้วย และต่อมาได้กลายเป็นธาตุคล้ายของพระพุทธเจ้า ซึ่งก็ยิ่งเพิ่มความเลื่อมใสศรัทธาในตัวท่านมากขึ้น และสถานที่ต่างๆที่ท่านเคยไปพำนักก็กลายเป็นวัดป่าสายกรรมฐานที่มีลูกศิษย์มากมายรวมถึงวัดเจดีย์หลวงด้วยที่กลายเป็นแหล่งพำนักของพระป่าสายกรรมฐาน จากประวัติของวัดอันยาวนานเป็นมีเรื่องราวที่น่าสนใจหลายเรื่องเกี่ยวกับวัดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัด สามารถนำเรื่องราวต่างๆเหล่านั้นมาทำเป็นตำนานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง เพื่อให้วัดมีความเจริญรุ่งเรืองสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไปอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กตัญญู ชูชื่น. (2525). *พระเจ้าเลียบโลกฉบับล้านนา: บทวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
ชมรมกัลป์ยาศรัทธา. (2549). *ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และมุตโตทัย*. กรุงเทพฯ : (มปท).

ตุลาภรณ์ แสนปรน และ ดลยา แก้วคำแสน (ผู้ปริวรรต). (มปป). *ตำนานพระเจ้าเลียบโลกวัดกู่คำ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

เจียรชาย อักษรดิษฐ์. (2545). *ชุดาตุ: บทบาทและความหมายของพระธาตุในอนุภูมิภาคอุษาคเนย์ กรณีศึกษาความเชื่อเรื่องพระธาตุปีเกิดล้านนา*. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปฐม นิคมานนท์ และภัทรา นิคมานนท์. (2552). *หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต*. กรุงเทพฯ : พี เอ ลิฟวิ่ง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิวัฒน์ชัย บุญยักดี. (2531). “วัด: จำเป็นอย่างไรจะต้องมีคู่มือพัฒนา”. *จุลสารการท่องเที่ยว*.

ส.กวีวัฒน์. (2563). *ประวัติวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร*. เชียงใหม่ : (มปป).

สุชีพ ปัญญาภาพ. (2559). *พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน*. มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และ วัลลภ ทองอ่อน. (2559). รูปแบบทางพื้นที่ของตำนานพระเจ้าเลียบโลก : บทวิเคราะห์ตำนานด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์. *วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา*, 35(2), 23-45.

สุทิตย์ อาภากร และ เสรีชน นริสสโส. (2556). *การพัฒนา รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยว พระพุทธศาสนาในประเทศไทย*.
ducation. Boston MA.: Allyn and Bacon.

การบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนา The Management of Managed by Buddhism

นรากร ปรีชาวนา

Narakorn Prichaona

คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Corresponding Author, E-mail: narakorn.pri@student.mbu.ac.th

Received 11/02/2024 | Revised 20/02/2024 | Accepted 20/02/2024

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามหลักพุทธศาสนา เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม สังคม การเมือง รวมถึงนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำพาให้องค์การไปสู่อนาคตที่ดี นักบริหารจึงต้องมีการนำเอาหลักพุทธศาสนาเข้ามาใช้ร่วมกับการบริหารด้วย เพื่อให้้องค์การมีความโปร่งใสเป็นไปตามครรลองคลองธรรม สามารถนำพาองค์กรไปในทิศทางที่เป็นผลบวกและมุ่งความเป็นเลิศให้แก่้องค์การ

คำสำคัญ: การบริหาร; การจัดการ; พระพุทธศาสนา

Abstract

This article aims to study management according to Buddhist principles. Because the world today is changing rapidly. Both in terms of environment, society, politics, including new innovations to lead the organization into a good future. Administrators therefore must bring Buddhist principles into use with management as well. To make the organization transparent and in line with Dhamma Able to lead the organization in a positive direction and focus on excellence for the organization.

Keywords: Administration; Management; Buddhism

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างรวดเร็ว การทำงานในองค์กรต่าง ๆ มีการแข่งขันกันอย่างสูง ทำงานภายใต้สภาวะแรงกดดัน จึงทำให้องค์การต้องพยายามใช้ความคิดสร้างสรรค์และดึงความคิดสร้างสรรค์ที่อยู่ภายในตัวบุคคล ให้มีแนวทางการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่

เป็นจุดร่วมเหมือนกัน คือความสงบสุขของประชาชน ประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการหลายประการปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของสังคมไทย ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนต้องเปลี่ยนไปจากเดิม สังคมเสื่อมศรัทธาในภาครัฐรวมถึงเรื่องการบริหารและการทุจริตประพจน์มิชอบ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545)

ความหมายของการบริหาร

คำว่า การบริหาร (Administration) ใช้ในความหมายกว้าง ๆ นิยมใช้กับกระบวนการบริหารงานใด ๆ ขององค์การที่ไม่ต้องการผลกำไรหรือผลประโยชน์ขององค์การ เช่น การบริหารราชการ ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ ดังนี้

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างซึ่งบุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

สมคิด บางโม (2538) กล่าวว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการใช้ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ จากภายในองค์การและจากนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

สำเริง บุญเรืองรัตน์ (2549) กล่าวว่า การบริหาร คือ การแก้ปัญหาอย่างมีระบบร่วมกันของบุคลากรระดับต่าง ๆ ขององค์การ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ

ไซมอน (Simon, 1966) กล่าวว่า การบริหารเป็นกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน

روبินส์ (Robbins, 2004) กล่าวว่า การบริหาร คือ กระบวนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบุคคลทุกฝ่ายในองค์การร่วมกันปฏิบัติงาน

กระบวนการบริหาร (Administration Process) ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) หมายถึงกระบวนการในการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน และตัดสินใจหาวิธีการที่ดีที่สุดที่ทำให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลสำเร็จ

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึงกระบวนการในการจัดตั้งและจัดวางทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรที่ไม่ใช่บุคคล โดยวางแผนให้สามารถบรรลุผลสำเร็จขององค์การ

3. การนำและสั่งการ (Leading / Directing) หมายถึง กระบวนการของการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในการที่จะให้บุคคลอื่นมีพฤติกรรมในการทำงานที่ต้องการ และทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

4. การควบคุม (Controlling) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การให้เป็นไปตามมาตรฐาน และเป้าหมายที่องค์การคาดหวัง และกำหนดไว้ (พระยยุทธศักดิ์ สิริจินโท, 2556)

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการหรือแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรภายในองค์การ เพื่อให้เกิดประโยชน์ และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

ทรัพยากรการบริหาร

ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ ทรัพยากรการบริหาร ไว้ดังนี้

หวน พินธุพันธ์ (2549) ได้กล่าวถึงทรัพยากรว่า เป็นสิ่งที่เป็นตัวกลางที่ช่วยในการดำเนินงานขององค์การให้บรรลุผลสำเร็จ โดยทรัพยากรในการบริหารที่สำคัญคือ 4 Ms ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ

สมคิด บางโม (2545) ได้กล่าวถึงทรัพยากรว่า ทรัพยากรในการบริหาร หมายถึง วัตถุและเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อประกอบการดำเนินงานตามภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จโดยทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ มนุษย์ เงิน วัสดุอุปกรณ์ และความสามารถในการจัดการ เครื่องจักร และตลาด ซึ่งหมายถึงปฏิสัมพันธ์ต่อผู้รับบริการ หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภารกิจขององค์การ

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2541) กล่าวว่า ทรัพยากรการบริหาร คือ ปัจจัยในการบริหารงาน ที่ทำให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2551) กล่าวว่า ในการบริหารจัดการเพื่อให้การ ปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จได้นั้น จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยและทรัพยากรต่าง ๆ

รังสรรค์ อินทน์จันทน์ (2552) กล่าวว่า ทรัพยากรการบริหาร หมายถึง การที่องค์การได้นำสิ่งที่ เป็นทรัพยากรการบริหารมาสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อทำให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการบริหาร และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทรัพยากรการบริหาร

ปัจจัยพื้นฐานทางการบริหาร 4Ms ประกอบด้วย

1. คน (Man) ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะธุรกิจจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความคิดของคน มีคนเป็นผู้ดำเนินการหรือจัดการทำให้เกิดกิจกรรมทางธุรกิจหลายรูปแบบ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจนั้น ๆ

2. เงิน (Money) เป็นปัจจัยในการดำเนินธุรกิจอีกชนิดหนึ่งที่ต้องนำมาประกอบเพื่อให้เกิดธุรกิจ ซึ่งแต่ละธุรกิจจะใช้ปริมาณเงินที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับธุรกิจนั้นมีขนาดเล็กหรือใหญ่

3. วัสดุหรือวัตถุดิบ (Material) ซึ่งในการผลิตสินค้า ต้องอาศัยวัตถุดิบในการผลิต ดังนั้นผู้บริหารต้องรู้จักบริหารวัตถุดิบให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ต้นทุนที่ต่ำ และทำให้ธุรกิจได้ผลกำไรสูงสุด

4. วิธีปฏิบัติงาน (Method) ซึ่งการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ ควรมีการวางแผน และควบคุมให้การปฏิบัติงานนั้นมีประสิทธิภาพ (โชคชัย อาษาสนา, 2555)

สรุปได้ว่า ทรัพยากรการบริหาร หมายถึง วัตถุและ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่องค์การได้นำมาสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อทำให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการบริหาร โดยทรัพยากร ได้แก่ มนุษย์ เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และความสามารถในการจัดการ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการ

การจัดการ หมายถึง กระบวนการ การประสานกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ขณะเดียวกันก็มีนิยามวิชาการได้ให้ความหมายของ การจัดการ ไว้ ดังนี้

สิริรัตน์ ตันวัน (2552) กล่าวว่า การจัดการ (Management) หมายถึง ขบวนการที่ทำให้งาน กิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์การ ขบวนการในความหมายของการจัดการนี้หมายถึงหน้าที่ต่าง ๆ ด้านการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การโน้มน้าองค์การ และการควบคุม

เดล (Dale, 1968) กล่าวว่า คือ กระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

ดริคเกอร์ (Drucker, 1998) กล่าวว่า การจัดการเป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น

เซอโต (Certo, 2000) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบ และรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการนำทรัพยากรที่องค์การมีมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

กระบวนการจัดการ

การศึกษาการจัดการตามหลักการบริหาร ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหาร ซึ่งคนที่เป็นผู้บริหารจะต้องทำมีหน้าที่สำคัญอยู่ 7 ประการ คือ การวางแผนการจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ

การประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า POSDCoRB ซึ่งประกอบด้วย รายละเอียดดังต่อไปนี้ (พิมลจรรย์ นามวัฒน์, 2544)

1. P - Planning : การวางแผน คือ การกำหนดเป้าหมายขององค์การว่า ต้องทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อะไร และจะดำเนินการอย่างไร

2. O - Organizing : การจัดองค์การ คือ การจัดตั้งโครงสร้างองค์การให้ชัดเจน กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการภายในองค์การ

3. S - Staffing : การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน คือ ฝ่ายบริหารต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาว่าจะดูแลควบคุมจัดสรรคนอย่างไรให้เหมาะสมกับงาน และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. D - Directing : การอำนวยการ คือ การควบคุมบังคับบัญชา ควบคุมการปฏิบัติงาน และการประเมินผลผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน

5. C - Coordinating : การประสานงาน คือ การร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น คือหัวใจของการบริหาร

6. R - Reporting : การรายงาน คือ การรายงานความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การให้ทุกฝ่ายได้ทราบ เพื่อประโยชน์ในการติดตามการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการทำงาน

7. B - Budgeting : การงบประมาณ คือ หน้าที่ในการจัดสรร การวางแผนงบประมาณให้กับองค์การ และหน่วยย่อยต่าง ๆ ให้มีงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการทำงาน

การบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนา

พระมหามงคล สารินทร์ (2557) การบริหารตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา ให้เกิดความเป็นธรรม และพัฒนาได้อย่างยั่งยืน โดยใช้ระบบตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์บริหารจัดการ

พระธรรมโกศาจารย์ (2549) กล่าวว่า การบริหารพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรม สองวันนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีสังฆรัตนะเป็นสมาชิก ใหม่เกิดขึ้นใน พระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าต้องบริหารคณะสงฆ์

พระพรหมบัณฑิต (2553) กล่าวว่า การบริหารตามแนวพุทธธรรมเป็นอีกแนวทางที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารให้เกิดความ เป็นธรรม และพัฒนาได้อย่างยั่งยืน โดยใช้ระบบตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์บริหารจัดการ

ไชย ณ พล (2537) กล่าวว่า การบริหารเชิงพุทธ คือ การใช้ธรรมะในการปกครองโดยหลักการหรือ วิธีการใด ๆ ที่พิสูจน์แล้วว่าเอื้ออำนวยประโยชน์ทุกฝ่าย เกื้อกูลความสุขทั้งในปัจจุบัน อนาคตและที่สุดแห่งชีวิตอย่างแท้จริง

พระเทพเวที (2535) กล่าวว่า การบริหารเชิงพุทธ คือ การปกครองหรือการบริหาร เป็นสิ่งที่ควรจัดการให้เหมาะสมและสอดคล้องต่อความเป็นจริงผู้บริหารหรือผู้ปกครองควรปฏิบัติตน โดยใช้ธรรมะเป็นใหญ่ต่อการบริหารอันจะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดขององค์กร

พุทธวิธีการจัดองค์กรคณะสงฆ์ของพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลได้ 5 ประการ คือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) หมายถึง การกำหนดเป้าหมายในการทำงานภายในองค์กร 2. หลักการแบ่งงานกันทำ (Divide of work) หมายถึง การแบ่งแยกกิจกรรมภายในองค์กรออกเป็นลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้มีการทำงานร่วมกัน

3. หลักการมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Delegation of Authority and Responsibility) หมายถึง การกระจายอำนาจหน้าที่ไปยังส่วนต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อให้เกิดการทำงานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. หลักการจัดสายการบังคับบัญชาและช่วงของการบังคับบัญชา (Command and Span of control) หมายถึง ลำดับชั้นของสายงานที่มีการมอบอำนาจหน้าที่ไปยังส่วนต่าง ๆ ขององค์กร

5. หลักการประสานงาน (Coordination) หมายถึง การติดต่อสื่อสารในองค์กรอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจในจุดมุ่งหมายและวิธีการดำเนินงานในองค์กร (พระยุพธศักดิ์ สิริจนโท, 2556)

สรุปได้ว่า การบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง การนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เข้ามาปรับใช้ร่วมกับการบริหารจัดการองค์การสมัยใหม่ เพื่อให้การบริหารเกิดความ เป็นธรรม โดยใช้ธรรมะเป็นใหญ่ในการบริหารอันจะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดขององค์กร

หลักธรรมที่นำมาใช้ในการบริหาร

หลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล (Good governance) คือ หลักการบริหารจัดการที่ดี อันเกี่ยวข้องกับนโยบายของส่วนราชการและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การ สำหรับรัฐบาลไทยได้วางหลักของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไว้ว่า ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ได้แก่ (ปธาน สุวรรณมงคล, 2555)

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ
2. หลักคุณธรรม (Morality) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย
3. หลักความโปร่งใส (Accountability) หมายถึง ถึงสุจริตไม่คดโกง

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การให้โอกาสให้บุคลากร หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ สำนึกในความ รับผิดชอบต่อสังคม

6. หลักความคุ้มค่า (Cost - effectiveness or Economy) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากร ที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ

พุทธโอวาท 3 ประการ

พุทธโอวาท 3 หรือ หลักธรรมเรื่องโอวาทปาฏิโมกข์ เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสครั้งแรกแก่ พระสงฆ์ 1,250 รูป ในวันมาฆบูชา มี 3 ประการ ได้แก่ (ทีมงานทรูปลูกปัญญา, 2564)

1. การไม่ทำความชั่ว หมายถึง การละเว้นการทำความชั่วทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ
2. การทำความดี หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ดีทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ
3. ทำใจของตนให้บริสุทธิ์สะอาด ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง

อริยทรัพย์

อริยทรัพย์ 7 หมายถึง ทรัพย์สิน เงินทอง เป็นทรัพย์ที่ไม่จีรังยั่งยืน เมื่อไม่มีสติรู้เท่าทันมีแต่จะนำ ความทุกข์มาให้ผู้ครอบครอง เมื่อได้สูญเสียทรัพย์สินเหล่านั้นไป แต่อริยทรัพย์ คือ ทรัพย์อันประเสริฐ 7 ประการ ซึ่งเป็นทรัพย์ที่จะติดตัวเราไปทุกที่ ไม่มีใครมาแย่งชิงไปได้ เพราะอริยทรัพย์จะเป็นทุนทางใจ ได้แก่ (พระครูปลัดบัณฑิต อินทเมธี, 2565)

1. ศรัทธา คือ การเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ
2. ศีล คือ การประพฤติการวาจาเรียบร้อย
3. หิริ คือ ความละอายต่อบาปทุจริต
4. โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป
5. พาหุสัจจะ คือ ความเป็นคนได้ยินได้ฟังมามาก
6. จาคะ คือ การให้ปันสิ่งของแก่คนที่ควรให้
7. ปัญญา คือ ความรอบรู้ทั้งสิ่งที่ เป็นประโยชน์

หลักทศพิธราชธรรม

ทศพิธราชธรรม 10 ประการ เป็นข้อปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบสำหรับพระมหากษัตริย์ โดยนำเอา หลักธรรม 10 ประการนี้มาปฏิบัติในการบริหารการปกครอง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเกิดความสวัสดิ ์ในสังคมผู้บริหารยังสามารถใช้หลักธรรม 10 ประการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรทุกระดับชั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และสำเร็จตามเป้าหมาย หลักทศพิธราชธรรม 10 ประการ ได้แก่ (พระธรรมโกศาจารย์, 2549)

1. ทาน คือ การให้ทรัพย์สินวัตถุสิ่งของ หรือการให้สิ่งอื่นที่ไม่ใช่วัตถุสิ่งของ เช่น เวลา การให้ความรู้ การชี้แนะที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน

2. ศีล คือ การอยู่ในศีลธรรมอันดีทั้งกาย วาจา และทางใจ รวมทั้งการประพฤติตนตาม ระเบียบวินัยของหน่วยงาน

3. บริจาคะ คือ การเสียสละ การเสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อประโยชน์ของบุคลากร และ เพื่อองค์กร

4. อาชวะ คือ ชื่อสัตย์สุจริตต่อองค์กร ต่อบุคลากร เป็นผู้ตรงต่อหน้าที่รับผิดชอบ
5. มัทวะ คือ ความสุภาพอ่อนโยน แสดงออกถึงกิริยามารยาทที่สุภาพเรียบร้อย ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างให้เกียรติ และการพูดจาสุภาพไพเราะ นุ่มนวล กับบุคคลในทุกระดับ
6. ตปะ คือ ความเพียรพยายาม ความบากบั่นความก้าวหน้า ไม่ถอยหลัง
7. อักโธระ คือ ความไม่โกรธแสดงถึงความมีเหตุผล ไม่โกรธผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างไรก็ตามเหตุผล รู้จักระงับความขุ่นเคือง
8. อวิหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียน ไม่แสดงการกดขี่ข่มเหงผู้ใต้บังคับบัญชา โดยใช้อำนาจที่เหนือกว่าเบียดเบียนผู้อื่น
9. ชันติ คือ ความอดทน การมีมานะอดทนในการทำงาน มีความอดทนต่ออารมณ์ยั่วเย้าต่าง ๆ ที่เข้ามา
10. อวิโรธนะ คือ การมีความยุติธรรมยึดมั่นในหลักของความยุติธรรม ความเที่ยงตรง ไม่เอนเอียงหรือหวั่นไหว ไม่มีอคติโดยมิชอบ

บทสรุป

พระพุทธศาสนาสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักพุทธศาสนาโดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่มีคุณค่า เพราะมนุษย์เป็นผู้ที่บริหารจัดการองค์กร การบริหารจัดการองค์กรที่ดีจะเน้นเทคนิคและวิธีการ และการแข่งขันให้องค์กรบรรลุสู่เป้าหมายตามแบบของทุนนิยม แต่หากผู้บริหารจะนำหลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์เข้ามาประกอบให้เข้ากับการบริหารงานในปัจจุบัน ก็ถือว่าเป็นแนวทางใหม่ที่ยั่งยืน มีความมั่นคง และสร้างความเป็นธรรมต่อบุคคลหรือสังคมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอย่างชาญฉลาด รวมทั้งสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อการบริหารงาน รวมทั้งจะเป็นหลักการของนักบริหารในการบริหารจัดการองค์กรของตนอย่างมีระบบ โดยยึดหลักคุณธรรมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. (2541). *การจัดการด้านปัจจัยในการบริหารงาน*. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช.
- โชคชัย อาษาสนา. (2555). *การบริหารงาน 4M*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/453488>.
- ไชย ณ พล. (2537). *ปรัชญาชีวิตและการรู้แจ้ง*. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.
- ทีมงานทรูปลูกปัญญา. (2567). *โอวาท 3 เบญจศีล เบญจธรรม*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก: <https://www.truelookpanya.com/learning/detail/33561>.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2557). *ธรรมาภิบาล*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ธรรมาภิบาล>.
- พระธรรมโกศาจารย์. (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดบัณฑิต อินทเมธี. (2565). *สะสมอริยทรัพย์ ความสุขที่ยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://www.dailynews.co.th/news/1129731/>.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2553). *ธรรมานุชีวิต*. กรุงเทพฯ. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- พระมหามงคล สารินทร์, อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย, สมชาย เทพแสง. (2557). *การบริหารตามแนวพุทธธรรม*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://ejournals.swu.ac.th/>.
- พระยุทธศักดิ์ สิริจโนโท. (2556). *กระบวนการบริหารจัดการ*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/530706>.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2535). *พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์*. เชียงใหม่. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์. (2544). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร. เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล.
- รังสรรค์ อินทน์จันทน์. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัด นครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2551). *การวิเคราะห์เปรียบเทียบความหมายของการบริหารการจัดการการบริหารการพัฒนา และการบริหารจัดการ*. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เอกสารประกอบการบรรยาย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร. ธรรมสาร.
- สมคิด บางโม. (2538). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์วิทย์พัฒน์.
- สมคิด บางโม. (2545). *การบริหาร*. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร. มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ.
- สิริรัตน์ ตันวัน. (2552). *ทฤษฎีการจัดการองค์กรและการตัดสินใจของผู้บริหาร*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://docs.google.com/document/>.
- สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2549). *การวัดผลและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- หวน พันธุ์พันธ์. (2549). *การบริหารการศึกษานักบริหารมืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี. พันธุ์พันธ์การพิมพ์.
- Certo, S. C. (2000). *Modern Management*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Ernest Dale. (1968). *Management. Theory and Practice*. New York. McGraw-Hill.
- Robbins, S.P. (2004). *Management*. 5th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Simon, H.A. (1966). *Administrative Behavior*. New York: The Free Press.

การปฏิรูปองค์กรคณะสงฆ์ไทย Reform of the Thai Sangha Organization

พระปริญญา แยมศรี

Phra Parinya Yamsri

คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Corresponding Author, E-mail: parinya.yam@student.mbu.ac.th

Received 20/02/2024 | Revised 27/02/2024 | Accepted 27/02/2024

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาคณะสงฆ์ในปัจจุบันที่เกิดขึ้นในหลายด้านที่อาจนำไปสู่การเสื่อมศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันจึงได้นำเสนอแนวทางการปฏิรูปศาสนาปฏิรูปคณะสงฆ์ไทย โดยให้มีการกระจายอำนาจให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจการคณะสงฆ์ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับวัด ตำบล อำเภอ จังหวัด ตลอดจนระดับภาค และการแต่งตั้งผู้รับตำแหน่งในองค์กรสงฆ์จะต้องมีกระบวนการสรรหาที่พระสงฆ์ทุกระดับมีส่วนร่วมเพราะจะทำให้มีความรับผิดชอบต่อคณะสงฆ์โดยรวมนอกจากนี้ต้องให้ฆราวาสในส่วนราชการมีส่วนร่วมในคณะสงฆ์ด้วย ปฏิรูปคณะสงฆ์ควรทำด้วยความละเอียดรอบคอบ ทั้งการปฏิรูปการศึกษา การปกครองคณะสงฆ์ และในด้านอื่นๆเพื่อพัฒนาองค์กรคณะสงฆ์ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและยังความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างสังคมชาวพุทธที่มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาโลกสืบไป

คำสำคัญ: การปฏิรูป; องค์กร; คณะสงฆ์ไทย

Abstract

This academic article seeks to provide guidelines for addressing the current challenges faced by the Sangha in various regions, which may contribute to a decline in the faith of Buddhists today. The objective is to propose measures for religious reform and the revitalization of the Thai Sangha. This involves decentralizing authority, allowing monks to actively participate in monastic affairs at different levels-ranging from the temple, sub-district, district, and provincial levels to the regional level. Furthermore, the appointment of individuals to positions within monastic organizations should involve a comprehensive recruitment process, with monks at all levels participating. This approach ensures their accountability for the overall well-being of the monastic community. Additionally, it is

crucial to involve laypeople in government agencies in the reform of the Sangha. The reform process should be conducted meticulously and comprehensively, encompassing educational reform and governance of the Sangha. These efforts extend beyond institutional changes to include other areas, ultimately aiming to enhance the Sangha organization and instill confidence and faith in Buddhism. The overarching goal is to cultivate a robust Buddhist society, positioning Thailand as a lasting center of world Buddhism.

Keywords: reform; organization; Thai Sangha

บทนำ

การปฏิรูปองค์กรคณะสงฆ์ไทย ในกรณีปัจจุบันที่เราเรียกว่าคณะสงฆ์ไทย พระสงฆ์มีบทบาทการระดมพลและนำมวลชนมานานแล้ว ตั้งแต่โบราณนานมา พระสงฆ์ไม่เพียงได้รับความเคารพจากพุทธศาสนิกชนเนื่องจากความเชื่อทางวัฒนธรรมว่าพระสงฆ์เป็นเนื้อนาบุญเพราะเป็นผู้มีความบริสุทธิ์จากการประพฤติตนตามหลักพระธรรมวินัยเพื่อละซึ่งกิเลส แต่พระสงฆ์ยังเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชาวบ้านและมีบทบาทเกื้อหนุนชุมชน แต่การบริหารงานการปกครองคณะสงฆ์ของมหาเถรสมาคมในปัจจุบันถูกวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมาก ในกรณีเรื่องที่พระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัย มหาเถรสมาคมจึงได้นำหลักการบริหารงานคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน เข้าไปเป็นการแก้ไขปัญหากับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น (พระพรหมบัณฑิต, (ประยูร ธรรมจิตโต), 2560)

ความหมายของการปฏิรูป

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า การปฏิรูป คือ ปรับปรุงให้สมควร เช่น การปฏิรูปบ้านเมือง การปฏิรูปการเมือง การปฏิรูประบบราชการ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554: 8)

ปรเมธี วิมลศิริ (2560) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การปฏิรูป (Reform) หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่ที่มีหลักการสำคัญคือ

Purpose คือ วัตถุประสงค์หากจะปฏิรูปเรื่องใดต้องตั้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าจะเปลี่ยนไปในแนวทางใด เพื่ออนาคตอย่างไร ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน

Public คือ การร่วมมือร่วมใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องนั้นมีความสำคัญที่สุด การปฏิรูปจะไม่สำเร็จหากขาดความร่วมมือ เพราะการปฏิรูปนั้นสวนทางกับสิ่งที่เคยชินกันมานาน การปฏิรูปจึงต้องสร้างความรับรู้และความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนโดยทั่วไป

การปฏิรูป ตรงกับคำว่า “Reform” ในภาษาอังกฤษ หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขให้เหมาะสมตามสมควรทำให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม สภาพที่สมควร แก้ไขบางสิ่งบางอย่างที่ผิดไปจากที่ควร จึงต้องปรับใหม่และต้องกระทำอย่างเป็นกระบวนการใช้เวลาในการดำเนินการต้องมีความอดทนไม่สามารถได้มาโดยใช้อำนาจใช้กำลังเข้าหักโค่น (วิชาญ ทราญอ่อน, 2558)

สุรพล ราชภัฏธารักษ์ (2559) การปฏิรูป หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนรูป การปรับปรุง การแก้ไขใหม่ ถือเป็นรูปแบบและวิธีการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง

PhraThammapiyart Sophon (2005) “ปฏิรูป” มีความหมายว่า ทำให้สมควร ปรับปรุงให้เหมาะสม ความดำริของผู้มีกุศลเจตนา ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย จึงเป็นที่น่าอนุโมทนา เพราะสอดคล้องการรักษา พระบรมพุทธศาสนาให้ยั่งยืนนาน เป็นวิถีที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของคณะสงฆ์และยุทธศาสตร์ ของรัฐบาล

ปฏิรูปการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์

การปฏิรูปการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนานั้น จำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนการบริหารจัดการแผนยุทธศาสตร์ให้สำเร็จตามแผนการที่วางไว้ เพื่อช่วยให้องค์กรและบุคลากรสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (พระพรหมบัณฑิต, (ประยูร ธมมจิตโต), 2560) โดยควรจะมีการปฏิรูปการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1. การปฏิรูปด้านการปกครอง การปกครองคณะสงฆ์ ควรมีแบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติในการปกครองคณะสงฆ์ เรียกว่า “ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์” แบ่งออกได้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนหลัก ได้แก่ แบบแผนกำหนดหน่วยงาน เขตปกครอง ผู้ปกครองหรือผู้รับมอบงาน หรือคณะผู้รับมอบงาน 2) ส่วนย่อย ได้แก่ แบบแผน กำหนดอำนาจหน้าที่ การควบคุมบังคับบัญชาการประสานงาน ผู้รักษาการแทน และวิธีปฏิบัติอื่น ๆ

2. การปฏิรูปด้านการศึกษา โดยการบริหารจัดการทางด้านการศึกษาให้ทันสมัย ยึดถือความเหมาะสมถูกต้องตามพระธรรมวินัยด้วย ให้มีการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น จัดหลักสูตรการศึกษาให้เท่าทันทางโลกและเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม

3. การปฏิรูปด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรมีการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล หรือสถาบันการศึกษาอื่น นอกจากการศาสนศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และโรงเรียนอนุบาลเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ทั้งนี้ การตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียนเป็นงานหนึ่งของคณะสงฆ์ จัดอยู่ในการศึกษาสงเคราะห์ที่เป็นงานของคณะสงฆ์ ดำเนินการโดยคณะสงฆ์ เพื่อประชาชน มีหลักเกณฑ์และวิธีการไว้ชัดเจนตามประกาศของมหาเถรสมาคมและข้อบัญญัติที่กำหนดไว้ เมื่อ พ.ศ. 2527, 2529 และ 2532 ตามลำดับ

4. การปฏิรูปด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสร้างความมั่นคงในด้านพระพุทธศาสนา โดยการพัฒนาปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็งตั้งมั่นด้วยการเผยแผ่เชิงรุก เช่น จัดทำแผนแม่บทการเผยแผ่เชิงรุก การเพิ่มช่องทางการสื่อสารเชิงรุกสำหรับกิจการพระพุทธศาสนา ควรยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ด้วยอาศัยความร่วมมือของเครือข่ายทางพระพุทธศาสนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล พัฒนาระบบในการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย เพิ่มขีดความสามารถของศาสนบุคคล คือพระนักเผยแผ่ พระนักเทศน์ พระสอนศีลธรรม พระธรรมทูต พระวิปัสสนาจารย์

5. การปฏิรูปด้านการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยการพัฒนาให้เจ้าอาวาสวัดทุกวัดในเขตปกครองได้มีความรู้ความเข้าใจ การวางแผน การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด เช่น การสร้างกุฏิสงฆ์

สร้างโบสถ์ ศาลาการเปรียญ ศาลาบำเพ็ญกุศล หอระฆัง ปรับปรุงเมรุ เป็นแบบปลอดมลพิษ ทำป่าวัด ทำป่ายปรวัติวัด เป็นลักษณะกว้างยาวอย่างไร รายละเอียดเกี่ยวกับตัวอาคาร จำนวนค่าก่อสร้าง รวมทั้งพัฒนาวัด ให้สะอาด สงบ ร่มเย็น เห็นธรรม การรักษาความสะอาดภายในวัด การขอความร่วมมือจากพระภิกษุสามเณรเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด การเก็บสิ่งของเครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ การดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัด ทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของวัด การดูแลรักษาโบราณวัตถุ และโบราณสถานของวัดเป็นต้น

6. การปฏิรูปด้านการสาธารณสงเคราะห์ห้การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป ความสำคัญการสาธารณสงเคราะห์นอกจากเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชน ผู้ยากไร้และประสบภัยแล้วยังหมายรวมถึงการเผยแพร่ข้อ มูลข่าวสารทางราชการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การฝึกอาชีพแก่ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (พระพรหมบัณฑิต, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2560)

กล่าวโดยสรุป จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อกิจการพระพุทธศาสนาทั้งทางตรงและทางอ้อม แม้ว่าหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาจะเป็นสัจธรรม ทนสมัย แต่ผลกระทบของวิกฤติศรัทธาขององค์กรทางพระพุทธศาสนาและบุคลากรทางศาสนาเป็นเหตุนำมาซึ่งวิกฤติศรัทธา ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาสังคมไทย ทำให้เกิดการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อให้พระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง การปฏิรูปการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาองค์กรคณะสงฆ์ระดับการศึกษาพระปริยัติ เพื่อยกระดับการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ ทั้งด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นปลูกฝังความศรัทธาให้พุทธศาสนิกชนประกอบด้วยการเสริมสร้างให้สถาบันทางพระพุทธศาสนามีความมั่นคงยั่งยืน และร่วมสร้างสรรค์สังคมที่ดีมีแต่คนดีมีคุณธรรมเพื่อนำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาโลก

การปฏิรูปองค์กรพระพุทธศาสนา ใน 4 ประเด็นหลักมีดังนี้ คือ

1. เรื่องทรัพย์สินของวัดและพระสงฆ์ จึงควรที่จะให้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการจัดการทรัพย์สินของวัดและพระภิกษุ จะต้องมีรูปแบบหลักการในการดำเนินงาน คือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดเนื่องจากเห็นว่า ในสังคมทุกวันนี้ในเรื่องสิทธิการเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ได้มาของพระภิกษุ เรื่องของการเก็บภาษีพระสงฆ์ ในประเด็นที่ว่าด้วย การร่างพระราชบัญญัติการจัดการทรัพย์สินของวัดและพระภิกษุนั้น ทำให้ผู้ตรวจสอบพบว่าในปัจจุบันมีพระบางรูปแสดงความอวดรวย ใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อ ทำให้เห็นว่าเป็นผู้สะสมทรัพย์สินและทรัพย์สินของวัดไม่มีการแสดงบัญชีทรัพย์สินให้พุทธศาสนิกชนได้รับรู้ถึงที่มาที่ไปของเงินบริจาคของวัด ให้มีการตรวจสอบความโปร่งใส

2. เรื่องปัญหาของพระสงฆ์ที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยนำมาซึ่งความเสื่อมศรัทธา เนื่องจากเห็นว่า มีพระสงฆ์บางรูปที่ประพฤติออกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทาง ประพฤติตนไม่เหมาะสม ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ทั้งนี้ เพราะไม่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน สั่งสอนประชาชนตามความเข้าใจของตัวเองที่คิดว่าถูกต้อง หรือสอนตามแบบอย่างโบราณจารย์ที่เคยสั่งสอนกันมาจากอดีต

3. เรื่องการทำพระธรรมวินัยให้บริสุทธิ์และการประพฤติวิปริตจากพระธรรมวินัย เนื่องจากมีพระภิกษุบางรูปที่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพอสมควร แต่ดัดแปลงหลักธรรมคำสอนนั้นให้เอื้อประโยชน์แก่ตัวเอง สร้างความเข้าใจผิดแก่พุทธศาสนิกชนผู้เคารพนับถือและปฏิบัติตาม จนเข้าใจว่านั่นคือพระพุทธศาสนาที่แท้จริง

4. เรื่องหน่วยงานที่จะต้องเข้าไปสนับสนุน ปกป้องคุ้มครองกิจการพระพุทธศาสนา เพราะเห็นว่าการองค์กรทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ไม่สามารถที่จะบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนาให้เรียบร้อยดีงามได้ องค์กรทางพระพุทธศาสนาขาดความทันสมัย แก้ไขปัญหาได้ไม่ทันทั่วถึง (พระราชวรเมธี และคณะ, 2560)

กล่าวโดยสรุป การปฏิรูปมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนารองรับการเปลี่ยนแปลง และเป็นการก้าวข้ามข้ามผ่านความบกพร่อง เป็นการตอบรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป้าหมายเป็นการปรับปรุงและพัฒนาให้ก้าวหน้าที่จะพึงเกิดขึ้นในอนาคต การปฏิรูปองค์กรคณะสงฆ์ จะต้องทำความเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กรคณะสงฆ์ การปฏิรูป การพัฒนา การเปลี่ยนแปลง จะต้องให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย การจัดตั้งองค์กรปฏิรูปพระพุทธศาสนาจะต้องมีทั้งคณะสงฆ์และหน่วยงานราชการเป็นผู้ขับเคลื่อนพัฒนาให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย เพื่อให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองยิ่ง ๆ ขึ้นไป การน้อมนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่คณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนที่นำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติ พระพุทธศาสนาถือเป็นศาสนาที่มุ่งประโยชน์สุขแก่พุทธศาสนิกชนชาวโลกเป็นศาสนาแห่งสันติภาพโลก

บทบาทขององค์กรคณะสงฆ์กับสังคมไทย

พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและยังคงทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องเรื่อยมาทั้งในการศึกษาหลักธรรมและนำหลักธรรมที่ตนได้ศึกษาแล้วไปเผยแผ่ให้ประชาชนได้รู้ตามและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ นั้นเป็นลักษณะบทบาทที่พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือสงเคราะห์ชาวบ้านด้วยธรรมะ และชาวบ้านก็ให้การอุปถัมภ์ค้ำชูพระสงฆ์ด้วยปัจจัย 4 เช่นกัน จึงทำให้วิถีชีวิตจิตใจของคนไทยในสมัยก่อนนั้นมีความสัมพันธ์กับพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น (พระมหาไยทิน ละมุล, 2555)

นับจากอดีตจนถึงปัจจุบันพระสงฆ์ได้มีส่วนสำคัญกับสังคมไทยมาโดยตลอด โดยจัดเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่ง และได้ทำหน้าที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบันทุกวันนี้ พระสงฆ์ไม่ได้ทำเฉพาะหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาเท่านั้นแต่ยังได้ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสงเคราะห์สังคมในด้านต่าง ๆ หลายด้านด้วยกัน พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2535 ได้ระบุถึงบทบาทของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยในปัจจุบันไว้ 6 ภารกิจคือ งานปกครองคณะสงฆ์ งานศาสนศึกษา งานศึกษาสงเคราะห์ งานเผยแผ่ศาสนาธรรม งานสาธารณูปการและงานสาธารณสงเคราะห์ทั้งเป็นบทบาทหลักที่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้เป็นแนวทางแก่พระสงฆ์ได้นำไปสู่การปฏิบัติ (กฤษฎา นันทเพชร, 2550)

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติและเป็นส่วนหนึ่งในสามของสถาบันหลักที่สำคัญของชาติ ศาสนาพุทธถือเป็นศาสนาที่มีคุณค่าต่อสังคมและมีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจของคนไทย โดยมีวัดเป็นพุทธสถานและมีพระสงฆ์เป็นศาสนบุคคล สำหรับพระสงฆ์ถือว่า เป็นตัวแทนในการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง (ประจวบ แสนกลาง, 2551)

สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง (2544) ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ พบว่าการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทของสถาบันสงฆ์ความต้องการการศึกษาของคณะสงฆ์มีการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐานโดยมีการประเมินคุณภาพ และ ความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระใบฎีกาณัฐพร ฐานวฑฺฒ (2554) ศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่ามีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งรูปแบบการอบรม รูปแบบทั่วไป รูปแบบการจัดกิจกรรม และด้านสื่อต่าง ๆ

พระไพศาล วิสาโล (2546) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยและพุทธศาสนาว่า พุทธศาสนาจะสามารถสร้างเสริมให้คนไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้ จะต้องมียุทธศาสตร์พัฒนาสังคมโดยอิงพื้นฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม มิใช่อิงกับทุนนิยมหรือวัตถุนิยม ซึ่งนับเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาสังคมไทยในปัจจุบันที่เกิดวิกฤตเพราะทุนนิยมได้ส่งผลกระทบต่อคนไทย ทั้งด้านวัฒนธรรมและศาสนา

McMahan (2008) ได้กล่าวว่า เนื่องจากเมื่อปฏิเสธความเปลี่ยนแปลงไม่ได้ คนไทยจึงต้องยอมรับว่าวิถีเดิมแบบพุทธไทยควรจะต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ โดยจะประนีประนอมให้สอดคล้องกับกระแสพุทธแบบผสมผสานกับวัฒนธรรมใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบบริโภคนิยม

Goss (2000) มองว่าพุทธศาสนาเพื่อสังคมเป็นขบวนการทางศาสนาที่อยู่เหนือการสังกัดนิกาย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะตอบสนองปัญหาของโลกทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม เป็นรูปแบบของขบวนการปลดปล่อยทางสังคมและการเมืองและการปลดปล่อยทุกข์ของมนุษย์ โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนามาใช้เพื่อแก้ปัญหาสังคม

หน้าที่ของพระสงฆ์กับการศึกษาสงเคราะห์

พระสงฆ์ คือ หมู่สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยเหตุนี้ พระสงฆ์จึงมีบทบาทหรือพันธกิจอยู่ 2 บ และ 2 ส คือ บ = บิณฑบาต บ = บังสุกุล และ ส = สังฆทาน และ ส = สวดมนต์ ซึ่งเป็นเรื่องกิจวัตรและกิจกรรมทางพิธีกรรม หน้าที่ของพระสงฆ์ ซึ่งหน้าที่ที่สำคัญนั้นมี 4 ประการ ได้แก่ 1. หน้าที่ในการศึกษาธรรม 2. หน้าที่ในการปฏิบัติธรรม 3. หน้าที่ในการเผยแผ่ธรรม 4. หน้าที่ในการรักษาธรรม ปัจจุบันบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยมีบทบาทกว้างขวางมากยิ่งขึ้นทั้ง ด้านสาธารณะสงเคราะห์, ด้านส่งเสริมการศึกษา, ด้านการเผยแผ่, บทบาทแต่ละอย่างล้วนสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของประชาชนแทบทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นในอดีตบทบาทพระสงฆ์ไทยอย่างน้อยทำหน้าที่ 3 ประการคือ 1. อบรมสั่งสอนหลักธรรมให้กับประชาชน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน 2. บทบาทในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านในด้านการเผยแผ่ และ ด้านสาธารณสงเคราะห์ 3. มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนหมู่บ้านกับภาครัฐหรือที่เรียกตามหลักสัทธรรมปฏิรูป มี 3 ประการ ได้แก่

ประการที่ 1 คือปริยัติ - ศึกษาเรียนรู้ด้วยการฟัง ธรรมมะ ทั้งพระวินัยพระสูตรพระอภิธรรม

ประการที่ 2 คือปฏิบัติ - นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาทำจริง ให้เกิดประสบการณ์

ประการที่ 3 คือ ปฏิเวธ - เมื่อปฏิบัติถูก ปฏิบัติตรง ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม ย่อมได้รับผลคือ ความหลุดพ้น

ปัจจุบันบทบาทเหล่านี้ของพระภิกษุสงฆ์ ของเจ้าอาวาสแทบไม่มีให้เห็นแล้ว เนื่องจากภาครัฐ “เข้ามามีบทบาท” แทบทั้งสิ้นซึ่งชาวพุทธต่างเข้าใจและได้สัมผัสมาตั้งแต่บรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นสืบเนื่องต่อ ๆ กันไป แต่อาจจะมิใช่อ่านบางท่านที่ไม่มีพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาเลยคงอยากรู้ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงวาง “ธุระหรือหน้าที่” สำหรับพระภิกษุไว้อย่างไรบ้าง

ในพระสูตรต้นตอปัญหา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสแนะแก่พระภิกษุชื่อ มหาปาละ เมื่อถามถึงธุระในพระพุทธศาสนามีก็อย่าง “ภิกษุ ธุระมี 2 อย่าง คือ คณธธุระ กับ วิปัสสนา

ธรรมาจารย์”พระมหาปาละ ทูลถามว่า“พระเจ้าข้าก็คันธธุระเป็นอย่างไร วิปัสสนาธุระเป็นอย่างไร” ธรรมาจารย์นี้ คือ การเรียนจบพุทธวจนะคือพระไตรปิฎกก็ดี ตามสมควรแก่ปัญญาของตนแล้วทรงไว้ พุทธวจนะนั้น ชื่อ ว่าคันธธุระ. ส่วนการเริ่มต้นตั้งใจปฏิบัติเพื่อความสิ้นและความเสื่อมไปแห่งกิเลสและยังวิปัสสนาให้เจริญ ด้วยอำนาจแห่งการปฏิบัติวิปัสสนา ถือเอาพระอรหันต์พระผู้มีความประพุดิแคล้วคล่อง ยินดียิ่งแล้วใน เสนาสนะอันสงัด ชื่อว่าวิปัสสนาธุระและ พระมหาปาละก็ทูลตอบว่า พระเจ้าข้าข้าพระองค์บวชแล้วแต่เมื่อ แก่ไม่สามารถจะบำเพ็ญคันธธุระให้บริบูรณ์ได้ แต่จักบำเพ็ญวิปัสสนาธุระให้บริบูรณ์ขอพระองค์ตรัสบอก พระกรรมฐานแก่ข้าพระองค์เถิด..”

แนวทางนี้เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับคณะสงฆ์ไทยยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติสืบ ๆ ต่อกันมา แต่ ทั้งนี้ทั้งนั้นก่อนที่พระมหาปาละ จะทูลถามธุระในพระพุทธานุศาสนากับพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ท่านอยู่ใน สำนักพระอาจารย์และอุปัชฌาย์ครบ5พรรษาแล้วหมายความว่า พระภิกษุรูปใดก็ดี เมื่อบวชแล้วจะต้อง ศึกษาเล่าเรียนพื้นฐานอย่างน้อย 5 พรรษาในสำนักพระอุปัชฌาย์ปัจจุบันแนวทางนี้คณะสงฆ์ไทยก็ยังยึดอยู่ คือ พระภิกษুবวชใหม่ หากจะไปอยู่วัดอื่นหรือแยกตัวออกไปอย่างน้อยจะต้องอยู่ในวัดพระอุปัชฌาย์หรือ อยู่ตามวัดในสายตาพระอุปัชฌาย์ 5 พรรษา แต่ตอนหลังก็อาจ อะลุ่มอล่วยบ้างและในระหว่างบวช 5 พรรษาก็เรียนหนังสือเพื่อเป็นฐานในการปฏิบัติเป็นปกติ และมีใช้เรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว พระ สัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ยังวางหลักการปฏิบัติกิจวัตรของพระภิกษุไว้อีก 10 ประการคือ 1.ลงอุโบสถ 2. บิณฑบาตเลี้ยงชีพ 3. สวดมนต์ไหว้พระ 4. ปัดกวาดวิหารลานพระเจดีย์ 5. รักษาผ้าครอง 6. อยู่ปริวาส กรรม 7. โจนผมปลงหนวดตัดเล็บ 8. ศึกษาสิกขาบทและปฏิบัติพระอาจารย์ 9. เทศนาบัตติ 10. พิจารณา ปัจจุเวกขณะทั้ง 4 เป็นต้น

สำหรับหน้าที่ของฆราวาส ที่ควรปฏิบัติต่อพระภิกษุหลัก ๆ ก็คือสนับสนุนให้พระท่านมีกำลังกาย กำลังใจ ในการศึกษาปฏิบัติธรรม ส่งเสริมให้ท่านศึกษาเล่าเรียนด้วยการถวายทุนการศึกษาบ้าง ถวาย หนังสือบ้าง ถวายอาหารการฉัน ดังนี้ เป็นต้น สังคมไทยมีรากฐานและจิตวิญญาณมาจากพระพุทธศาสนา สังคมไทยในอดีตอยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุขที่นานชาตียกย่องยอมรับ ให้เป็นประเทศหนึ่งที่ พลเมืองมีความสุขที่สุดในโลก เป็นดินแดนที่มีแต่รอยยิ้ม เป็นสยามเมืองยิ้ม ปัจจุบันร่องรอยเหล่านั้นแม้จะ เลือนลางลง แต่ก็ยังไม่สายที่จะกอบกู้กลับมา อันไหนที่มีใจของเรา เราควรรักษา เรามาดัดแปลงให้เป็นของเรา มันก็ไม่เนิ่นนาน มันก็ไม่เหมือนของเดิมอยู่ดีวัฒนธรรมประเพณีในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งมีค่า เราต้องร่วมกัน ฟื้นฟูและส่งเสริมให้อยู่คู่กับสังคมไทยตราบนานเท่านาน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2566)

บทสรุป

พระพุทธศาสนากำลังเผชิญกับภัยคุกคามร้ายแรงที่สุด ทั้งพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ล้วน แต่ถูกรัฐบาลศาสนาแอบอ้างบิดเบือนทำลาย เพียงเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่ยำเกรงต่อกฎหมาย บ้านเมือง หากสังคมไทยไม่ร่วมมือกันพิทักษ์ไว้ซึ่งพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า ปฏิรูปประบบและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ก็เล็งเห็นได้โดยแน่แท้ว่า พระพุทธศาสนาจะถูกบ่อน ทำลาย กัดกร่อน กลืนกิน กระทั่งกลายเป็นอื่น หลักธรรมคำสอนอันดีงามและจริงแท้ก็จะถูกบิดเบือนจน บิดเบี้ยว มีใช้เครื่องมือดับทุกข์ แต่กลายเป็นเครื่องมือในกลไกตลาดเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจของ ฆราวาสต่อไป การปฏิรูปประบบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาของเราในปัจจุบัน จะช่วย ให้พุทธศาสนิกชนสามารถเข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา สร้างความเข้มแข็งให้แก่พุทธบริษัท 4

อุปถัมภ์ค้ำชูพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้สถิตสถาพรเป็นรากแก้วแห่งชีวิตของพุทธศาสนิกชนอย่างมั่นคงสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2558). *คู่มือการบริหารศึกษาคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- กฤษฎา นันทเพชร. (2567). *บทบาทขององค์กรคณะสงฆ์กับสังคมไทย*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก <http://fulltext.rmu.ac.th>.
- พระราชวรเมธี และคณะ. (2567). *แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560 – 2564 “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก <https://www.mcu.ac.th/pages/mcu-buddism>.
- พระมหาโยทิน ละมุล. (2567). *บทบาทขององค์กรคณะสงฆ์กับสังคมไทย*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก <http://fulltext.rmu.ac.th>.
- ประจวบ แสกลาง. (2567). *บทบาทขององค์กรคณะสงฆ์กับสังคมไทย*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก <http://fulltext.rmu.ac.th>.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2567). *การปฏิรูป*. ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567 เข้าถึงได้จาก <https://www.parliament.go.th>.
- ปรเมธี วิมลศิริ. (2560). แนวทางการปฏิรูปประเทศ: มิติใหม่สำหรับการพัฒนาชาติบ้านเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่. *จุลนิติ*, 14 (5), 13-18.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2566). *หน้าที่ของพระสงฆ์กับการศึกษาสงเคราะห์*. *วารสารภาวนาสารปริทัศน์* ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน).
- วิชาญ ทรายอ่อน. (2558). *การปฏิรูปการเมือง*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567 เข้าถึงได้จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>.
- สุรพล ราชภัณฑารักษ์. (2559). *การปฏิรูปองค์กร*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567 เข้าถึงได้จาก <http://legacy.orst.go.th>.
- สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง. (2544). *การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์*. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 39 5-7 กุมภาพันธ์ (หน้า 262-271). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระใบฎีกาณัฐพร ฐานวุฑโฒ. (2554). *บทบาทพระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). *พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต*. สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- PhraThammapariyat Sophon. (2023). *การปฏิรูป*. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน).
- McMahan, D. L. (2008). *The making of Buddhist modernism*. Oxford University Press.
- Goss, R. (2000). *Naropa institute: The engaged academy*. *Engaged Buddhism in the west*, 328-346.

บทวิจารณ์หนังสือ : Book Review
ทำไมคุยกับคนนี้แล้วรู้สึกดีจัง

ศศิธรรัตน์ เจริญเวศยางกูร และประทีป พิษทองกลาง*

Sasitronrath Charoenvesyangkul and Prateep Peuchthonglang

Rajamangala University of Technology Lanna

*Corresponding author e-mail: Chaijaipra@rmutl.ac.th; ORCID: 0000-0001-9000-2090

Received 15/02/2024 | Revised 15/02/2024 | Accepted 15/02/2024

บทวิจารณ์หนังสือ : Book Review

ผู้เขียน : โยะซิดะ ฮิซะโนะริ

ผู้แปล : โยสุเกะ

จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์วีเลิร์น

จัดจำหน่าย : บริษัท อมรินทร์บุ๊ค เซ็นเตอร์ จำกัด

จำนวนหน้า : 184 หน้า

บทนำ

หนังสือ “ทำไมคุยกับคนนี้แล้วรู้สึกดีจัง” ที่ผู้เขียนสนใจและได้นำมาวิจารณ์ต่อไปนี้นี้มีเนื้อหาของนักจัดรายการวิทยุชื่อดังของญี่ปุ่นที่เคยเป็นคนที่บกพร่องด้านการสื่อสาร เขารู้สึกประหม่าทุกครั้งเมื่อเจอคนแปลกหน้า และไม่กล้าแม้แต่จะสบตากับคนที่กำลังคุยด้วย แต่เมื่อเขาต้องมาทำงานเป็นนักจัดรายการวิทยุ เขาจึงต้องพยายามเรียนรู้และฝึกฝนหาเทคนิคด้วยการหาหนังสือเกี่ยวกับการพูดมาอ่าน และจำกัดจำนวนครั้งที่ผิดพลาดให้น้อยลงแต่สิ่งแรกที่เขาควรใส่ใจคือ การพูดไม่ใช่ประโยชน์ที่ได้จากการพูด เขาพัฒนาเทคนิคการพูดคุยอย่างมาก และเมื่อเขาค้นพบเทคนิคบางอย่างและได้ลองนำไปใช้ ปรากฏว่ามันได้ผลเป็นอย่างดี เขากลายเป็นคนที่บรรดาดาราและคนดังอยากคุยด้วยมากที่สุด แม้ว่าเขาจะยังพูดไม่เก่งเหมือนอย่างเดิมก็ตาม

สำหรับเหตุผลที่ผู้เขียนเลือกหนังสือเล่มนี้มาวิจารณ์เพราะผู้เขียนมีความเห็นว่าหนังสือ “ทำไมคุยกับคนนี้แล้วรู้สึกดีจัง” เล่มนี้เป็นหนังสือที่น่าสนใจ ที่เรียบเรียงเนื้อหาภายในเล่มให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ด้วยความที่ผู้เขียนเองก็เป็นคนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการพูดคุยกับผู้อื่นไม่เก่งและต้องการหาเทคนิคในการพูด เนื้อหาภายในมีความเห็นจากผู้พิงวิทย์ทำให้รู้ว่ามีคนที่ประสบปัญหานี้ มีไม่น้อยเลยจึงทำให้สามารถทำความเข้าใจได้ว่าเป็นปัญหาที่ผู้คนทั่วไปพบเจอและสามารถนำเทคนิคจากหนังสือมาลองปรับใช้เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในด้านการพูดได้เป็นอย่างดี

เนื้อหา

หนังสือ “ทำไมคุยกับคนนี้แล้วรู้สึกดีจัง” เล่มนี้ ประกอบไปด้วยเนื้อหาหลักทั้งหมด 2 ภาค ได้แก่ ภาคทฤษฎี 5 ส่วน ภาคปฏิบัติ 4 ส่วน และบทส่งท้าย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ภาคทฤษฎี ได้แก่ “เป้าหมายของการสื่อสาร” กล่าวว่า คนทั่วไปไม่ว่าใครก็ต้องเคยตกอยู่ในสถานที่ที่ทำให้รู้สึกอึดอัดใจที่จะพูดคุยสื่อสารกัน โดยส่วนตัวของผู้เขียนหนังสือเล่มนี้แล้วนั้น สถานที่ที่น่าอึดอัดมากที่สุดคือลิฟต์ เพราะนอกจากจะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก และมีพื้นที่ที่แคบ จึงทำให้เราต้องยืนใกล้ชิดกับคนอื่น ยิ่งหากว่าเป็นคนรู้จักที่ไม่ได้สนิทกันมาก เราจะรู้สึกเหมือนว่าเราควรพูดอะไรสักอย่างออกไปแต่ก็ไม่รู้ว่าจะพูดอะไรดี ซึ่งมีเคล็ดลับสำคัญอยู่ว่า เราต้องคิดว่าการสื่อสารเป็นเกมที่มีกฎกติกา ขอแค่เราทำตามกฎและฝึกฝนจนมีเทคนิคติดตัว เราก็จะรู้สึกประหม่นน้อยลง เทคนิคต่อไปคือให้คิดซะว่า เราต่างก็เคยเป็นคนแปลกหน้าของกันและกันมาก่อน เพราะไม่มีใครในโลกนี้เกิดมาแล้วจะเจอกับคนรู้จัก ตอนเจอกันครั้งแรกเราต่างก็เป็นคนแปลกหน้าของกันและกัน เทคนิคนี้ทำให้เรารู้สึกประหม่นน้อยลงได้เช่นกัน เทคนิคต่อไปคือเราควรคำนึงถึงการพูดคุยที่ทำให้ผู้ที่เราสื่อสารและเราสามารถรู้สึกดี ผ่อนคลายหรือสบายใจก่อนแล้วค่อยฝึกพูดเรื่องที่ยากขึ้นอย่างการถ่ายทอดข้อมูล เทคนิคต่อไปคือเราต้องทำความเข้าใจก่อนว่าความบกพร่องด้านการสื่อสาร คืออะไร ความบกพร่อง เป็นคำที่ใช้กับเรื่องที่เป็น ทักษะที่มีติดตัวมาตั้งแต่เด็กหรือสิ่งที่ทำได้ตามธรรมชาติ แต่การสื่อสารหรือการพูดคุยได้อย่างราบรื่นนั้นเป็นทักษะที่เราต้องฝึกฝนถึงจะทำได้ดี เทคนิคต่อไปคือปัญหาของความมั่นใจ สิ่งแรกที่เราต้องทำไม่ใช่การมีความมั่นใจซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้สร้างกันขึ้นมาได้ง่ายๆแต่เป็นการฝึกฝนและเรียนรู้เทคนิคเพื่อช่วยให้พูดได้ดีขึ้น เทคนิคต่อไปคือเราสามารถฝึกฝนจนกลายเป็นยอดฝีมือด้านการพูดได้หรือไม่ คำตอบคือได้ถ้าตั้งใจฝึกฝนปรับปรุงตัว และประสพโอกาสก็จะเปิดออก เทคนิคต่อไปคือเริ่มต้นด้วยการสำรวจตัวเองว่ารู้สึกอย่างไรเวลาพูดคุยกับคนอื่น ถ้ารู้สึกผ่อนคลายหรือสนุกถือว่าสำเร็จ แต่ถ้าหากว่ารู้สึกอึดอัดหรือว่าการสนทนาไม่ราบรื่น เวลาที่พูดไม่ได้อย่างที่หวังไม่ควรรู้สึกท้อแท้แต่ให้จำว่าจุดไหนและเรื่องไหนที่เราไม่ถนัด แล้วนำกลับไปพัฒนาตัวเอง トラバ ใดที่เรายังมีความพยายาม เราก็จะสามารถเอาชนะความบกพร่องด้านการสื่อสารของตัวเองได้อย่างแน่นอน

ส่วนที่ 2 ภาคทฤษฎี ได้แก่ “ตัวผมสมัยที่ ‘บกพร่องด้านการสื่อสาร’ ” กล่าวว่า หากในอดีตได้ทำเรื่องผิดพลาดด้านการพูด ไม่ควรเก็บไปคิดมากว่าน่าอับอาย แต่ให้คิดซะว่ามันคือประสบการณ์อย่างหนึ่งที่เรารู้ผ่านมันไปแล้ว และจะทำให้เราพัฒนาตัวเองในส่วนนั้นได้ดีมากขึ้นเพราะเรารู้จุดผิดพลาดนั้นแล้ว เทคนิคต่อไปคือการสบตากับคู่สนทนา มีหลายคนที่ไม่กล้าสบตากับคู่สนทนา ถ้าหากว่ากลัวคู่สนทนาคิดว่าเราไม่ได้สนใจในสิ่งที่เขาจะสื่อสาร ก็ให้เรามองไปที่จมูกของคู่สนทนาแทน เมื่อทำแบบนี้แล้วจะทำให้รู้สึกสบายใจกันทั้งสองฝ่าย เทคนิคต่อไปคือรู้จักปล่อยวาง เช่นการไปทักคนอื่นแล้วเขาไม่ทักตอบนั้นเป็นเรื่องธรรมดา การที่เขาไม่ตอบคำถามก็เป็นเรื่องธรรมดา และการที่เขาไม่ใส่ใจเรานั้นก็เป็นเรื่องธรรมดา พอ

คิดแบบนี้ได้แล้วจะช่วยให้เรารู้สึกผ่อนคลายกับการพูดมากขึ้น เทคนิคต่อไปคือถ้าพูดไม่เก่งก็ต้องหัดใช้กลุยุทธ์ กลุยุทธ์ที่แนะนำสำหรับคนที่พูดไม่เก่งมีติดตัวไว้เป็นอย่างแรกคือกลุยุทธ์ คำตอบสำเร็จรูป เพราะถ้าสังเกตให้ดีจะพบว่า การพูดคุยส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันมีรูปแบบที่ตายตัว เทคนิคต่อไปคือรู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ขณะพูดคุย เช่นถ้าคู่สนทนาพูดมาแบบนี้ เราควรจะตอบไปแบบไหน แต่ควรมีมารยาทและคำนึงถึงความรู้สึกคนอื่นด้วย ซึ่งข้อดีอย่างหนึ่งของกลุยุทธ์การพูดก็คือแต่ละคำถามหรือแต่ละสถานการณ์ไม่ได้มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 3 ภาคทฤษฎี ได้แก่ “ ‘เกม’ พูดคุย ” กล่าวว่า ให้มองการพูดคุยเป็นเกมอย่างหนึ่งแล้วเรียนรู้กฎกติกาของมัน เพราะการมีกติกาจะช่วยให้เรารู้ว่าควรปรับปรุงและฝึกซ้อมเรื่องที่ผิดพลาดได้อย่างตรงจุด โดยเกมการพูดมีกฎกติกาอยู่ หลักๆ 4 ข้อ 1. เป็นเกมที่ไม่มีคู่ต่อสู้ เพราะทั้งสองฝ่ายเป็นพวกเดียวกัน และต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคนในเกม เราควรตระหนักว่าเป้าหมายของการพูดไม่ใช่การเอาชนะคู่สนทนา แต่เป็นการทำให้รู้สึกดี ถ้ายึดตามกฎกติกานี้ไว้คนที่เราคุยด้วยจะเปรียบเสมือนผู้ช่วย 2. สิ่งที่ต้องเอาชนะให้ได้ในเกมคือ ความรู้สึกอึดอัด โดยการที่เราคิดว่าตัวเราเองเป็นพวกเดียวกับคู่สนทนา และต้องทำให้การพูดคุยครั้งนี้พ้นจากความอึดอัดให้ได้ก็พอแล้ว 3. เป็นเกมที่จำเป็นต้องเล่น การเล่นเกมพูดคุยมักมีข้อดีตรงที่ยิ่งเล่นเราก็กะยิ่งเก่งขึ้น และเมื่อพูดได้คล่องขึ้น ความรู้สึกอึดอัดทรมานก็จะหายไปกลายเป็นความสนุกขึ้นมาแทน 4. มีวิธีเอาชนะที่ยืดหยุ่น คือขอแค่เพียงเรารู้สึกดีกับการพูดคุยนั่นก็ถือว่าชนะแล้ว เพราะโอกาสชนะมีมากกว่าโอกาสแพ้อย่างเทียบไม่ติด เทคนิคต่อไปคือหลักการพื้นฐานที่ช่วยให้เล่นเกมได้ง่ายขึ้น การพูดคุยเป็นเกมที่ยืดหยุ่นมาก จึงไม่มีเทคนิคที่พูดได้อย่างเต็มปากกว่าใช้ได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์ วิธีที่ดีที่สุดคือการเรียนรู้จากประสบการณ์ทีละเล็กละน้อย และค่อยๆ พัฒนาเทคนิคที่เหมาะสมกับตัวเอง หลักการพื้นฐานที่ว่ามีอยู่เพียงข้อเดียวเท่านั้น คือเราต้องพยายามทำให้คู่สนทนาเป็นฝ่ายพูดก่อน เทคนิคต่อไปคืออย่าลืมหาเป้าหมายของการพูดคุยไม่ใช่การแสดงความคิดเห็น เราควรพูดแต่ประเด็นที่เตรียมมาแล้ว ไม่ควรออกนอกประเด็น เทคนิคต่อไปคือการสัมภาษณ์เกมพูดคุย โดยปกติแล้วเราจะรู้สึกเครียดจากการสัมภาษณ์งาน แต่ที่เป็นแบบนี้เพราะเรามีความเข้าใจผิด ๆ เรามักจะพยายามแสดงความโดดเด่นของตัวเองออกมาให้ได้มากที่สุดแต่เรื่องที่เขาสงสัยคือความรู้สึกที่ได้รับระหว่างสัมภาษณ์ต่างหาก เพราะถ้าผู้สัมภาษณ์รู้สึกดี ก็มีโอกาสมากที่เขาจะเลือกเราแทนที่จะเลือกคนที่ตอบคำถามเก่งแต่คุยด้วยแล้วรู้สึกแย่

ส่วนที่ 4 ภาคทฤษฎี ได้แก่ “ เตรียมความพร้อมก่อนลงสนาม ” กล่าวว่า คำว่าหวังผลมักถูกใช้ในแง่ลบ แต่ถ้าสิ่งที่ต้องการเป็นสิ่งที่ดีหรือมีประโยชน์ต่อส่วนรวม การหวังผลเป็นเรื่องที่ดีอย่างมาก เมื่อไหร่ก็ตามที่การหวังผลในเรื่องส่วนตัวกลายเป็นแรงผลักดันให้คุณฝึกฝนจนกลายเป็นคนที่ทำให้ทุกคนที่คุยด้วยรู้สึกดีได้ เทคนิคต่อไปคือการมีอคติไม่ใช่เรื่องแย่อะไรไป แต่การมีอคติที่ส่งผลดีต่อเกมพูดคุยได้ เพราะอคติที่เกิดจากความไม่รู้จะทำให้เรารู้สึกอยากพูดคุยกับอีกฝ่ายเพื่อหาข้อมูลมาลบล้างอคติในใจ เทคนิคต่อไปคือเน้นการส่งต่อไม่ใช่ถ่ายทอด บางครั้งคู่สนทนาอาจตีความผิดไปจากความตั้งใจของเรา ซึ่งแน่นอนว่าเหตุการณ์แบบนี้สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราควรทำคือระลึกอยู่เสมอว่า เราไม่สามารถควบคุมความรู้สึกนึกคิดของคนอื่นได้ สิ่งที่เราทำได้คือพยายามส่งความรู้สึกออกไปอย่างจริงใจ เทคนิคต่อไปคือดีใจเวลาโดนล้อ โดยปกติแล้วมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เกลียดความพ่ายแพ้ ถ้ารู้สึกว่าการทำสิ่งนั้นแล้วอาจแพ้ก็จะรู้สึกไม่อยากทำ เพราะฉะนั้นเราต้องไม่ลืมหาเป้าหมายการพูดคุยเป็นเกมที่ไม่มีคู่ต่อสู้ และมันยังเป็นเกมที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคนในเกม ดังนั้นเมื่อเราโดนล้อนั้นแปลว่าเขากำลังให้ความร่วมมือในการเล่น และอยากที่จะชนะไปด้วยกัน เทคนิคต่อไปคือเชื่อมั่นว่าไม่ได้ถูกเกลียด การที่เราคิดไปก่อนว่าถ้าพูดอะไร

ผิดพลาดจะถูกคนอื่นเกลียดนั้นไม่มีประโยชน์ เราต้องเชื่อมั่นว่าตราบไคที่คุยกับคนอื่นด้วยความปรารถนาดี เขาย่อมไม่เกลียดเราอย่างแน่นอน เทคนิคต่อไปคือมองว่าเกมพูดคุยเป็นการเติมพันธะหนึ่ง ความรู้สึกอยากเอาชนะเกมจะทำให้เรามีแรงกระตุ้นในการพูดคุยมกกว่า และการแพ้บ้างชนะบ้างในบางครั้งบางครั้งทำให้เกมมีรสชาติขึ้น

ส่วนที่ 5 ภาคทฤษฎี ได้แก่ “ความเจียบคือความสำเร็จ” กล่าวว่า การอ่านบรรยากาศหมายถึง การประเมินสถานการณ์และอารมณ์ความรู้สึกในสถานที่และเวลานั้น ๆ แล้วปฏิบัติตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมโดยรอบอย่างรอบด้าน สรุปร่าง ๆ ก็คือคนที่รู้ว่าควรวางตัวอย่างไร เทคนิคต่อไปคือทำการ อ่านบรรยากาศให้เข้าใจง่ายขึ้น หรือการปรับอารมณ์ของตัวเองให้กลมกลืนกับสถานการณ์ที่กำลังประสบ อยู่ เทคนิคต่อไปคือเหตุผลที่ควรปรับอารมณ์ ทักษะในการพูดที่แท้จริงคือคนที่คุยด้วยแล้วทำให้รู้สึกดีและ สามารถชักนำการสนทนาให้เป็นไปอย่างราบรื่น มันจะช่วยทำให้เรากลายเป็นคนที่มีทักษะในการพูด แต่ก็ ไม่ควรพูดอยู่ฝ่ายเดียว และไม่ควรปล่อยให้คู่สนทนาพูดอยู่ฝ่ายเดียวเช่นกัน เทคนิคต่อไปคือเราจะสร้าง บรรยากาศที่ดีได้ ควรเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจกันของคนในวงสนทนา สำหรับคนพูดไม่เก่ง ให้เริ่มด้วย การเข้าหาคนอื่นด้วยอารมณ์กลาง ๆ ไม่เคร่งเครียดแต่ก็ไม่ไร้เรงจนเกินไป แต่ต้องเข้าหาอย่างสุภาพ จากนั้นสังเกตสีหน้าหรือน้ำเสียงของอีกฝ่าย แล้วค่อยๆปรับอารมณ์และพยายามชักนำให้บรรยากาศไปใน ทางบวกให้ได้มากที่สุด เทคนิคต่อไปคือความสำคัญของการคุยเล่น ภายในชีวิตของคนเราใช้การสื่อสาร แบบคุยเล่นเป็นหลัก ถ้าเราเป็นคนที่มีชีวิตที่รัดกุมที่ต้องคุยเล่นกับคนอื่นเราควรเริ่มฝึกเลย เทคนิคต่อไป คือเอาการคุยเล่นของผู้หญิงมาเป็นแบบอย่าง การคุยเล่นที่ดีไม่จำเป็นต้องมีเนื้อหาสาระ ขอแค่สามารถส่ง ต่อความรู้สึกดี ๆ ให้กันได้ถือว่าประสบความสำเร็จแล้ว เทคนิคต่อไปคือคนที่อยู่ด้วยกันโดยไม่จำเป็นต้อง พูดคุยกัน เช่นความเจียบเวลาที่อยู่กับเพื่อนสนิท แม้จะไม่ได้พูดอะไรแต่ก็สามารถส่งต่อความรู้สึกที่ดีให้กัน ได้ ดังนั้นการคุยเล่นหรือการส่งต่อความรู้สึกดีๆจะเป็นก้าวแรกที่เราไปสู่จุดนั้น

ส่วนที่ 6 ภาคปฏิบัติ ได้แก่ “เทคนิคในการเล่นเกมนพูดคุย” กล่าวว่า เวลาเล่นเกมพูดคุย เวลาจะ เป็นตัวกำหนดว่าเราควรเข้าหาหรือตอบรับคำทักทายของคนอื่นแบบไหน แต่ไม่แนะนำให้อ้างแผนอย่าง ละเอียด แต่ควรวางแผนไว้แค่คร่าว ๆ เทคนิคต่อไปคือเราควรคุยกันเรื่องอะไร เรื่องกลุ่มใจอันดับต้นๆ ของคนพูดไม่เก่งคือไม่รู้จะคุยอะไรดี จึงแนะนำว่าให้ถามคำถามแทน การถามคำถามอย่างสุภาพเป็นวิธีดี คนอื่นเข้าสู่การสนทนาได้อย่างนุ่มนวลที่สุด เทคนิคต่อไปคือตั้งคำถามโดยคำนึงถึงคู่สนทนา ประเด็นที่คุย ควรเป็นเรื่องของคู่สนทนาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเราไม่จำเป็นต้องพูดเรื่องของตัวเองเลย แค่ตั้ง คำถามสำหรับอีกฝ่ายก็พอ เทคนิคต่อไปคือสนใจในตัวคู่สนทนา เคล็ดลับมีอยู่แค่คุณต้องสนใจในตัวคู่ สนทนาก่อน เทคนิคนี้จะทำให้การพูดคุยมุมขึ้นเชิงมากขึ้น และเป็นการฝึกให้เราเป็นคนช่างคิดช่างสังเกต ที่สำคัญที่เราคุยด้วยยังรู้สึกดีมากกว่าเดิม เทคนิคต่อไปคือเออออไว้ก่อน เพราะความเห็นส่วนตัวไม่ใช่ สิ่งจำเป็นในเกมพูดคุย แต่ต้องทำด้วยท่าทีที่อ่อนโยน ไม่ยึดเยียดความเห็นตัวเองให้คนอื่น เทคนิคต่อไปคือ ไม่พยายามอยู่เหนือกว่าคนอื่น โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีชีวิตที่ขบถอยู่เหนือคนอื่น เพราะฉะนั้นเรา ควรรู้จักการปล่อยวาง เทคนิคพิเศษเพิ่มเติมเพื่อให้เราปล่อยวางได้ง่ายขึ้นคือชื่นชมคู่สนทนา การชื่นชมเป็น เทคนิคที่นำไปประยุกต์ใช้ได้ง่ายมาก แสดงความรู้สึกทั้งบอ่ยๆ การแสดงความรู้สึกทั้งถือเป็นเรื่องที่ขาดไป ไม่ได้เลยเพราะมันจะช่วยให้อะไรที่พูดออกไปดูน่าสนขึ้นกว่าเดิม และรู้สึกสนุกเข้าไว้แน่นอนว่าระหว่าง การสนทนาอาจมีบางครั้งที่รู้สึกเบื่อขึ้นมา แต่ถ้าความรู้สึกนั้นถูกส่งไปยังคู่สนทนาการพูดคุยก็น่าสนใจโดย ทั้งความรู้สึกไว้ ดังนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้น เราต้องรู้สึกสนุกเข้าไว้

ส่วนที่ 7 ภาคปฏิบัติ ได้แก่ “พัฒนาทักษะในการตั้งคำถาม” กล่าวว่า คำถามที่รู้จักกันดีที่สุดในการเล่นถู่นั้น แน่นอนว่าต้องเป็นตัดผมมาหรือ เทคนิคต่อไปคือทำไมตัดผมมาหรือ จึงเป็นคำถามชั้นยอด เหตุผลข้อแรกเลยก็คือ คำถามนี้บ่งชี้และให้ความสำคัญกับความเปลี่ยนแปลงของคู่สนทนา ส่วนเหตุผลข้อที่สองคือ เพราะมันเป็นคำถามที่ตอบง่ายและไม่สร้างภาระให้กับอีกฝ่าย เหตุผลข้อสามที่ทำให้คำถามนี้ยอดเยี่ยมมากก็เพราะมันเกี่ยวกับตัวคู่สนทนาโดยตรง จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้เล่าเรื่องของตัวเอง และเหตุผลข้อสุดท้ายก็คือ เพราะไม่มีใครลืมนึกว่าตัวเองตัดผมมา เทคนิคต่อไปคือเกมพูดคุยกับการรับลูกส่งลูก และเลี้ยงลูก ในเกมพูดคุยทุกครั้งสิ่งแรกที่เราทำคือการรับลูก เพราะการที่มีความตั้งใจที่จะคุยกับเขาพูดก็นับว่าเป็นการรับลูกด้วยเช่นกัน เมื่อรับลูกแล้วขั้นตอนไปในระหว่างคุยกันคือการส่งลูกด้วยการทักทายและใช้เทคนิคตั้งคำถาม หลังจากนั้นก็เป็นการเลี้ยงลูก โดยการตอบคำถาม เล่าเรื่องตัวเอง หรือตั้งคำถามใหม่เพื่อให้บทสนทนาดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ เคล็ดลับสำคัญที่สุดของการรับลูก คือการตั้งใจฟังแบบร้อยเปอร์เซ็นต์เต็ม เทคนิคต่อไปปรุงแต่งสัณนิทลจะรับลูกได้ดีขึ้น วิธีรับลูกที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือการรับฟัง และแสดงความรับรู้ต่อสิ่งที่คู่สนทนาพูดด้วยการส่งเสียงตอบรับหรือแสดงความเห็นเล็กน้อยๆ เทคนิคต่อไปคือส่งลูก ถ้าหัวใจหลักของการรับลูกคือการรับฟัง หัวใจหลักของการส่งลูกคือการตั้งคำถาม โดยจะเพราะคนที่พูดไม่เก่ง การเป็นฝ่ายฟังคนอื่นตอบคำถามนั้นง่ายกว่าการเป็นคนตอบเอง แค่อ่านคำถามเป็น เราก็เอาตัวรอดในเกมพูดคุยได้อย่างไม่ลำบากแล้ว เทคนิคต่อไปคือเป็นคำถามที่ตอบง่าย เพราะนอกจากเป็นวิธีที่ใครๆก็ตอบแล้ว มันยังช่วยให้คู่สนทนารู้สึกผ่อนคลาย การพูดคุยจึงมีชีวิตชีวาและช่วยให้มีบรรยากาศที่ดี เทคนิคต่อไปคือถามเรื่องที่อีกฝ่ายสนใจ การโยนหินถามทาง คือการหยิบเอาเรื่องทั่วไปของคู่สนทนามาตั้งเป็นคำถามที่ตอบง่ายเพื่อเก็บข้อมูลไปเรื่อย ๆ ระหว่างที่โยนหินถามทางก็สังเกตดูว่าเขามีท่าทีกระตือรือร้นกับเรื่องไหนเป็นพิเศษ แล้วจึงคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้นซ้ำ โดยการถามให้ละเอียดขึ้นกว่าเดิมอีกนิด เทคนิคต่อไปคือถามคำถามที่แคบ คือคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมสูง เทคนิคต่อไปคือลองตั้งคำถาม เช่นถามถึงเรื่องที่ทำกันอยู่ทุกวัน ถามเรื่องระสับรอน ถามเรื่องที่คู่สนทนาสนใจ การโยนหินถามทางเพื่อดึงข้อมูลจากอีกฝ่าย ถามโดยระบุบอกสิ่งที่อยากรู้อย่างชัดเจน เทคนิคต่อไปคือเทคนิคการสัมภาษณ์ที่มีประโยชน์ต่อเกมพูดคุย วิธีแรกคือถามเรียงตามลำดับเวลาเพื่อเติมคำตอบที่หายไป วิธีนี้ทำให้บรรยากาศมีชีวิตชีวามากขึ้น เทคนิคต่อไปคือเลี้ยงลูก เป็นเทคนิคที่เน้นการพูดของตัวเอง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การสนทนาดำเนินต่อไปได้ เทคนิคต่อไปนี้คือทำให้คู่สนทนาเลี้ยงลูกอย่างมีความสุข คนพูดไม่เก่งย่อมอยากให้คู่สนทนาเป็นฝ่ายเลี้ยงลูกไปเรื่อย ๆ แต่เราต้องพยายามทำให้คู่สนทนาเลี้ยงลูกอย่างมีความสุขให้ได้

ส่วนที่ 8 ภาคปฏิบัติ ได้แก่ “คาแรกเตอร์กับกลยุทธ์ตัวตลก” กล่าวว่า คาแรกเตอร์คือบุคลิกตัวตน หรือบทบาทที่เราเลือกใช้เวลาอยู่ในเกมพูดคุย ซึ่งจะส่งผลต่อการพูดคุย และการวางตัวของเรา และมีผลต่อคำถาม หรือคำตอบของคู่สนทนาด้วย เทคนิคต่อไปคือข้อด้อยสามารถกลายเป็นข้อได้เปรียบได้แน่นอนว่าไม่มีใครชอบข้อด้อยของตัวเอง แต่อยากให้ลองพิจารณามันอย่างถี่ถ้วน ในเกมการพูดคุยข้อด้อยจะเป็นคาแรกเตอร์ที่มีประโยชน์ที่สุด เพราะมันคือองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เราสามารถใชกลยุทธ์ตัวตลกได้ เทคนิคต่อไปคือตัวตลก คือยอมให้คนอื่นพูดถึงตัวตลกหรือข้อด้อยของเราโดยไม่ถือโทษโกรธเคืองก็ถือว่าสำเร็จแล้ว การใช้กลยุทธ์นี้บ่อยๆนับเป็นการฝึกฝนจิตใจรูปแบบหนึ่ง เทคนิคต่อไปคือเตรียมความพร้อมทางจิตใจก่อนใช้กลยุทธ์ตัวตลก เพราะเราไม่อาจรู้ล่วงหน้าได้ว่าตัวตลกหรือข้อด้อยไหนถูกหยิบยกมาใช้ เทคนิคต่อไปคือเอาอย่างคนตาบอด ในเมื่อคนตาบอดไม่กลัวที่จะเชื่อใจคนอื่น แล้วทำไมคนตาดีที่สามารถเอาตัวรอดได้ดีกว่าหลายเท่าถึงได้ไม่กล้าเชื่อวาคนอื่นไม่ได้ล่อเราด้วยเจตนาร้าย

ส่วนที่ 9 ภาคปฏิบัติ ได้แก่ “พฤติกรรมที่ผิดกฎเกมพุดคุย” กล่าวว่า พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมที่วุ่น ได้แก่ โทกโก คือเราสามารถปรุงแต่งความจริงให้มีสีสันขึ้นได้ แต่ห้ามปั่นน้ำเป็นตัวเด็ดขาด เรามีสิทธิที่จะไม่พุดเป็นการให้สิทธิที่จะไม่ต้องโทกโก โอ้อวด มันมีแนวโน้มจะจำกัดความเห็นของคู่สนทนา ให้ต้องเห็นด้วยกับตัวเอง และขัดคอ ผลจากการขัดคอจะทำให้การสนทนาแย่มาก ๆ จึงถือว่าร้ายแรงทีเดียว เราอาจจะไม่ได้มีเจตนาร้าย แต่ในสายตาคู่สนทนา เราจะกลายเป็นศัตรูทันที เทคนิคต่อไปคือลดการพุดคำว่าไม่ การพุดด้วยความจริงใจกับการขัดคอนั้นเป็นคนละเรื่อง วิธีแก้ปัญหาคือพุดขัดคอคนอื่นที่ทำได้ง่ายและเร็วที่สุดคือเราต้องลดการพุดคำว่า ไม่ ลง

บทส่งท้าย กล่าวถึงความตั้งใจของผู้เขียนหนังสือว่ามีความตั้งใจว่าอยากให้ผู้อ่านรู้สึกเพลิดเพลินเหมือนกำลังฟังรายการวิทยุอยู่ เพราะทุกวันนี้เราให้ความสำคัญกับการสื่อสารเป็นอย่างมาก เขาจึงอยากนำเสนอทฤษฎีและเทคนิคที่ลองใช้ได้จริงด้วยตัวเอง หากใครที่อ่านแล้วรู้สึกว่าสามารถพุดคุยได้ง่ายและสนุกขึ้น เขาจะรู้สึกดีใจมาก

บทวิจารณ์

ภาพรวมของหนังสือ

หนังสือ “ทำไมคุยกับคนนี้แล้วรู้สึกดีจัง” เล่มนี้ ได้รวบรวมตัวอย่างเทคนิคของผู้ที่เขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้น ไม่ว่าจะเป็น เทคนิคเวลาที่คุยกับใคร อย่าสบตา แต่ให้มองที่จมูก จงตั้งใจที่เป็นคนพุดไม่เก่ง เทคนิคกำจัดความน่าอึดอัดในลิฟต์ เทคนิคพิชิตใจคู่สนทนาด้วยการถามคำถามว่า ตัดผมมาหรือยัง จงใช้กลยุทธ์ตัวตลก และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งจะช่วยให้คนที่พุดไม่เก่งสามารถเรียนรู้และฝึกฝนเทคนิคจากหนังสือเล่มนี้จนกลายเป็นนักสื่อสารที่ดีได้ จนมีแต่คนอยากพุดคุยด้วย เนื้อหาภายในเล่มผ่านการเรียบเรียงให้สามารถเข้าใจได้ง่าย จึงทำให้อ่านได้อย่างเพลิดเพลินและเข้าถึงผู้อ่านในวงกว้าง หนังสือเล่มนี้ผู้เขียน ได้เขียนบรรยายเนื้อหาจากประสบการณ์ของตัวเอง โดยผู้เขียนเป็นนักจัดรายการวิทยุชื่อดังของญี่ปุ่น ที่เคยเป็นคน “บกพร่องด้านการสื่อสาร” เขาจะรู้สึกประหม่าทุกครั้งเวลาเจอคนแปลกหน้า และไม่กล้าแม้แต่จะสบตากับคนที่กำลังคุยด้วย แต่เมื่อเขาค้นพบ “เทคนิค” บางอย่างและลองนำไปใช้ เขาก็กลายเป็นคนที่บรรดาตาราและคนดังอยากคุยด้วยมากที่สุด แม้ว่าเขาจะยังพุดไม่ค่อยเก่งเหมือนเดิมก็ตาม

ข้อเด่น

ข้อเด่นที่น่าสนใจของหนังสือเล่มนี้คือได้มีการรวบรวม เทคนิคและการฝึกฝนเอาไว้ช่วยให้คนที่พุดไม่เก่งสามารถกลายเป็นนักสื่อสารที่ดีได้ เทคนิคที่ให้ได้แก่ 1. การสบตากับคู่สนทนา 2. การรู้จักปล่อยวาง 3. การหัดใช้กลยุทธ์คือให้คิดว่าการพุดคุยเป็นเกมที่ไม่มีคู่ต่อสู้ เพราะทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน เป้าหมายของการพุดคุย ไม่ใช่การเอาชนะ ไม่มีใครรู้สึกดี สิ่งที่เราต้องเอาชนะในเกมนี้ คือความรู้สึกอึดอัด เป็นเกมที่จำเป็นต้องเล่น การฝึกพุดคุยสนทนาเป็นสิ่งที่จำเป็นหากเราไม่ยอมเล่น หรือพัฒนา เราจะไม่สามารถพัฒนาได้ จึงจำเป็นต้องเล่น มีวิธีเอาชนะหลายอย่าง ขอแค่เรารู้ดีกับการพุดคุยก็ถือว่าชนะแล้ว 4. เป้าหมายของการพุดคุย ไม่ใช่การแสดงความโดดเด่น 5. เน้นการส่งต่อ ไม่ใช่การถ่ายทอด 6. ดีใจเวลาโดนล้อ 7. เชื่อมั่นว่า ไม่ได้ถูกเกลียด หรือไม่ชอบ 8. ฝึกอ่านบรรยากาศในการสนทนา 9. สร้างบรรยากาศที่ดี 10. ให้ความสำคัญกับการคุยเล่น 11. หาเรื่องคุย 12. ให้สนใจในตัวคู่สนทนา 13. โอนอ่อนผ่อนตามไว้ก่อน 14. ไม่พยายามอยู่เหนือคนอื่น 15. ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่นการโทกโก การโอ้อวด การพุดขัดคอและควรลดการพุดคำว่าไม่ เพราะการใช้คำว่าไม่เป็นการแสดงถึงความรู้สึกด้านลบ นี่คือการเคล็ดลับและเป็นข้อเด่นที่มีเฉพาะในหนังสือเล่มนี้ที่สามารถใช้สำหรับคนที่พุดไม่เก่งให้สามารถฝึกฝนเรียนรู้ได้

ข้อด้อย

เทคนิคบางเทคนิคอาจจะยากไปหน่อยสำหรับผู้อ่านที่เป็น Introvert เพราะเทคนิคบางเทคนิคนั้นต้องใช้ความกล้า จึงทำให้ปัญหาสำหรับคนกลุ่มนี้นิดหน่อย และเทคนิคกลยุทธ์ตัวตลก ในยุคปัจจุบันนี้การล้อเลียนถึงรูปร่างหรือลักษณะของคนอื่นนั้นถือเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ

บทสรุป

เนื้อหาของหนังสือ “ทำไมพูดกับคนนี้แล้วรู้สึกดีจัง” เป็นการแนะนำเทคนิคการพูดคุย เพื่อนำไปฝึกฝนและพัฒนา เทคนิคที่สำคัญที่สุดของการพูดคุยคือการคำนึงถึงคนอื่น เพราะต้องคำนึงว่าต้องทำอะไรอีกฝ่ายถึงจะพูดได้อย่างสบายใจ คนพูดไม่เก่งชอบคิดว่าพูดเป็นเรื่องยาก แต่การพูดคุยไม่ใช่เรื่องยาก เราแค่กำลังใช้วิธีพูดคุยที่ไม่มีประสิทธิภาพ คนส่วนใหญ่ไม่ได้ใจร้าย คนพูดไม่เก่งมักเป็นคนจิตใจอ่อนโยน จึงกลัวว่าถ้าพูดแล้วน่าเบื่อจะทำให้ผู้ฟังหรือคู่สนทนารำคาญหรือไม่ชอบตัวเอง แต่คนที่พูดไม่เก่งไม่ได้จะถูกเกลียดด้วยเหตุผลที่พูดไม่เก่งเสมอไป เพราะในขณะที่เราพูดตะกุกตะกักด้วยความประหม่า อีกฝ่ายเองก็อาจจะกำลังประหม่าไม่แพ้กัน นี่จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมเราต้องพูดโดยคำนึงถึงคนอื่น ทำให้ใจให้สบายแล้วร่วมมือกันเอาชนะเกมพูดคุยให้ได้ดีกว่า การรู้จักให้อภัยตัวเองเป็นสิ่งที่คนพูดไม่เก่งต้องพยายามทำให้ได้ เพราะการไม่ให้อภัยตัวเองนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบแค่กับตัวเรา แต่ยังลามไปถึงคนที่เรารักด้วย ถ้าหากเราพูดขอโทษและแสดงอาการหดหู่ตลอดเวลา คู่สนทนาอาจจะคิดว่าเขาทำอะไรผิดหรือเปล่า การให้อภัยตัวเองจึงไม่ได้เป็นการทำเพื่อตัวเองเท่านั้น สุดท้ายนี้เทคนิคที่สำคัญที่สุดของการพูดคุยคือการคำนึงถึงคนอื่น

เอกสารอ้างอิง

โยชิตะ อิซะโนะริ. (2017). *ทำไมคุยกับคนนี้แล้วรู้สึกดีจัง*. (โยซูเกะ, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิเลิร์น จำกัด.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ
วารสารเมธีวิจัย
(Savant Journal of Social Sciences)

วารสารเมธีวิจัย มีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน (ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม และฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม) โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 5 ประเภท คือ บทความพิเศษ บทความวิจัย บทความทางวิชาการ บทความปริทัศน์ และปกิณกะ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการส่งงานบทความความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

สถานที่ติดต่อและการสมัครสมาชิก

สำนักงานวารสารเมธีวิจัย

เลขที่ 555/4 หมู่ที่ 11 ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

E-mail: chakkree_2532@hotmail.com

บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ โทรศัพท์ 080 – 7506846

ส่วนที่ 1 ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารเมธีวิจัย ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการศึกษา/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความบทความความรู้ เรื่องแปลก ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำรา หรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประทุมทั้งระดับชาติ และระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารเมธีวิจัย ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ https://so16.tci-thaijo.org/index.php/SJ_SS และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 14 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A 4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A 4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind peer review)

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 3 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) ผลการวิจัยพบว่า ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) คำสำคัญ ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

ส่วนที่ 3 เนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนด วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลายโดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย

โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษพร้อม
ระบุสถาบัน หรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์(Name of Reviews)ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อ
เรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่อง
ของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์รวมถึง
ให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตาม
หลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย
โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เป็น
รูปแบบเดียวกัน

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่
พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มิ
ผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนคนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al.”

2. หนังสือ

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่
พิมพ์. ชื่อหนังสือ. สำนักพิมพ์. เมืองที่พิมพ์ : เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

3. รายงานการประชุมและสัมมนา

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด :
สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

4. วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์/ สารนิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ระดับวิทยานิพนธ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา.

5. บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย
ของเรื่อง.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์. ตำแหน่ง (ถ้ามี).

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเว็บไซต์. วัน เดือน ปีที่สืบค้น. ได้มาจาก ชื่อ website.

ส่วนที่ 4 ภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตารางสำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

กำหนดการออกวารสาร

ตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

ตัวอย่างรูปแบบการเขียนบทความ

การตั้งค่าหน้ากระดาษ A 4

ระยะขอบ

ด้านบน 4.5 ซม.	ด้านล่าง 4.01 ซม.
ด้านซ้าย 3.81 ซม.	ด้านขวา 3.81 ซม.

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....
ภาษาอังกฤษ..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....

ชื่อผู้นิพนธ์ ภาษาไทย¹
ชื่อผู้นิพนธ์ ภาษาอังกฤษ²
(TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ)

บทคัดย่อภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

คำสำคัญ: (หัวข้อ TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

Abstract (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

Keyword: (หัวข้อ TH SarabunPSKขนาด 16 Pt. หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

บทนำ (Introduction) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

วัตถุประสงค์ (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. นหนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

วิธีการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. นหนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

ผลการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. นหนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

สรุปและอภิปรายผล (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. นหนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

เอกสารอ้างอิง (References) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. นหนา)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามคู่มือการพิมพ์ของสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (APA Style)

ตัวอย่าง เช่น

- งามพิศ ศรีบัว. (2542). ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากการปลูกยาสูบของเกษตรกร
อำเภอบ้านแพน จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
(เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จักรี ศรีจารุเมธีฐาน. (2562). วัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 401-407.
- วิเชียร มีบุญ. (2541). พิธีกรรมจับปลาปักในลุ่มน้ำโขง บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียงอำเภอเชียงของ จังหวัด
เชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อคิน รพีพัฒน์, หม่อมราชวงศ์. (2526). *Persistence within change: Thai society in the
nineteenth and twentieth centuries*. ใน ณรงค์ พ่วงพิศ และ พลศักดิ์ จิระไกรศิริ
(บรรณาธิการ), สังคมไทยใน 200 ปี (หน้า 19-58). กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- อังคินันท์ อินทร์กำแหง และคณะ. (2549). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัดภาวะวิกฤตชีวิต
สตรีไทยสมรส วัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสาร
พฤติกรรมศาสตร์, 12(1), 561 - 589.